

لاسر تای استینر

Darevskia steineri (Eiselt, 1995)

Steiner's Lacerta

نام‌های علمی مترادف:

Lacerta steineri Eiselt, 1995*Lacerta steineri*: Anderson, 1999*Darevskia steineri*: Arnold *et al.*, 2007

Exterior characteristics: Ground color of the back brownish olive, pattern black; the dorsum traversed by a vertebral row of small flecks, which longitudinally connected, form a narrow, jagged stripe; on either side, paralleling the vertebral stripe, a series of small flecks; the latter run along the flanks and enclose large whitish ocelli and are continued on the sides of the tail as a series of dark spots, as also the dorsal longitudinal stripe along the tail is broken up into similar flecks. Ventral plates more or less rectangular in shape with nearly rectilinear posterior margins; collar not serrated dorsals smooth 53 to 60 across middle of body; single postnasal; row of granules separating supraoculars and supraciliaries unbroken; 25 gulars; 16 femoral pores on each side. Snout-vent length 68 mm, tail 126 mm.

Global distribution: Iran.**Reproduction:** It is oviparous.**Behavior:** It is diurnal.

ویژگی‌های ظاهری: سطح پشتی بدن به رنگ سبز زیتونی متمایل به قهوه‌ای با نقوش مشکی رنگ است. یک ردیف نقاط کوچک بر روی ستون مهره‌ها وجود دارد که از اتصال طولی آنها به یکدیگر، خط باریک زیگ‌زاگی به وجود می‌آید. یک ردیف از نقاط کوچک در هر سمت این خط دیده می‌شوند. در پهلوها خال‌های سفید رنگی بر روی نوار جانبی وجود دارد. نوار پشتی و نوارهای جانبی در ناحیه دم به صورت منقطع و نقطه نقطه در می‌آیند. پولک‌های سطح شکمی کم و بیش مستطیلی شکلند و آرایش عرضی آنها به گونه‌ای است که لبه عقبی آنها در خطوط مستقیمی قرار می‌گیرد. پولک‌های یقه‌ای با آرایش مضرس کنار هم قرار نگرفته‌اند. پولک‌های سطح پشتی ۵۳ تا ۶۱ عدد بوده و صافند. یک عدد پولک پشت بینی منفرد دارد. ۲۵ پولک گلویی و ۱۶ حفره رانی در هر سمت دارد. یک ردیف کامل از پولک‌های دانه‌ای، پولک‌های بالای چشمی را از مژه‌ای جدا می‌کنند. طول پوزه تا مخرج ۶۸ و طول دم ۱۲۶ میلی‌متر است.

پراکنش جهانی: ایران**زادآوری:** این مارمولک تخم‌گذار است.**عادات و رفتار:** این گونه روز فعال است.

سوسمار صخره‌ای قفقازی

Darevskia valentini (Boettger, 1892) Caucasian Rock Lizard

نام‌های علمی مترادف:

Lacerta muralis var. *valentini* Boettger, 1892

Lacerta valentini: Anderson, 1999

Darevskia valentini: Bischoff, 2002

ویژگی‌های ظاهری: رنگ سطح پشتی سبز زیتونی متمایل به زرد، سبز روشن متمایل به زرد، زرد متمایل به سبز، سبز روشن و یا قهوه‌ای متمایل به سبز است. نوار پشتی شامل نقاط و لکه‌های بزرگ نامنظم مشکی یا قهوه‌ای تیره است که تا حدود ۳۰ تا ۴۰ پولک ابتدای بدن ادامه می‌یابد. این نقاط گاه وسعت و طول بیشتری یافته و نقوش شبکه‌مانندی را به وجود می‌آورد. یک تا سه ردیف خال روشن (آبی در ناحیه بالای دست‌ها) بر روی نوار جانبی مشکی یا قهوه‌ای تیره دیده می‌شود. نقاط و خال‌های مشکی نامنظمی بر روی سر به چشم می‌خورد. در طول فصل تولید مثل، سطح شکمی، گلو و سر در هر دو جنس به رنگ نارنجی متمایل به زرد روشن در می‌آید و نقاط آبی روشنی در لبه خارجی سطح شکمی نرها قابل مشاهده می‌گردد. پولک‌های سطح شکمی کم و بیش مستطیلی شکلند و آرایش عرضی آنها به گونه‌ای است که لبه عقبی آنها در خطوط مستقیمی قرار می‌گیرد. پولک‌های یقه‌ای با آرایش مضرس کنار هم قرار نگرفته‌اند. پولک‌های سطح پشتی ۴۱ تا ۵۳ عدد بوده و صافند. یک عدد پولک پشت بینی منفرد دارد. ۲۱ تا ۲۹ پولک گلوبی و ۱۴ تا ۲۲ حفره رانی در هر سمت دارد. ردیف ناقصی از پولک‌های دانه‌ای، پولک‌های بالای چشمی را از مژه‌ای جدا می‌کنند. طول پوزه تا مخرج ۷۸ و طول دم ۱۳۴ میلی‌متر است.

پراکنش جهانی: ایران، ارمنستان، ترکیه و گرجستان.

زادآوری: تخم‌گذار است و در هر بار ۴ یا ۵ تخم می‌گذارد.

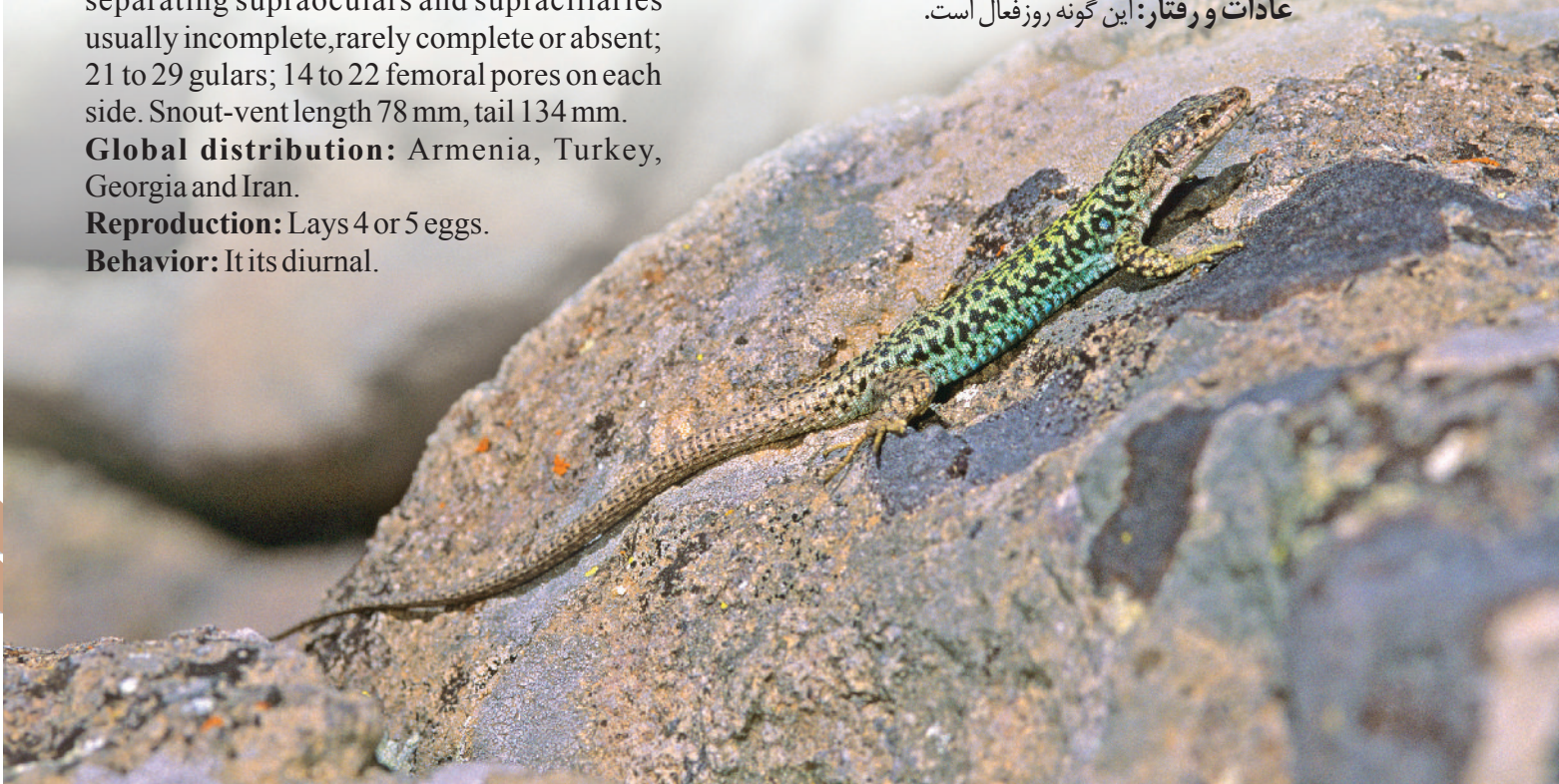
عادات و رفتار: این گونه روزفعال است.

Exterior characteristics: Dorsal ground color olive-yellow, yellowish green, greenish yellow, bright green, or greenish brown; occipital stripe consists of large irregularly spaced black or dark brown blotches, some covering up to 30 to 40 body scales, in some cases reduced in size, forming continuous reticulum; broad black or dark brown temporal stripes bear 1 to 3 rows of rounded bright (blue in post-maxillary zone) spots; head with irregular black blotches and spots; During breeding season venter including throat and head of both sexes bright yellowish orange, extreme lateral rows of ventrals in males acquire bright or light blue color. Ventral plates more or less rectangular in shape with nearly rectilinear posterior margins; collar not serrated; dorsals smooth, 41 to 53 across middle of body; single postnasal; row of granules separating supraoculars and supraciliaries usually incomplete, rarely complete or absent; 21 to 29 gulars; 14 to 22 femoral pores on each side. Snout-vent length 78 mm, tail 134 mm.

Global distribution: Armenia, Turkey, Georgia and Iran.

Reproduction: Lays 4 or 5 eggs.

Behavior: It is diurnal.

ارمیاس بیابانی مشبک
Eremias acutirostris
(Boulenger, 1887)
Reticulate Desert Lizard

نام‌های علمی مترادف:

Scapteira acutirostris Boulenger, 1887
Eremias (Scapteira) acutirostris: Lantz, 1928
Eremias acutirostris: Anderson, 1999

Exterior characteristics: A fine reticulum of reddish brown over dorsum of back and limbs enclosing pale tan or cream spots top of head light brown with scattered small dark brown Spots and marks; venter pale yellow or creamy white. Subocular not bordering mouth; fourth toe with distinct fringe on both lateral and medial sides; unguis lamellae of fingers and toes with prominent, flat, lateral expansions; scales of flanks not larger than those of back; series of broad plates on lower surface of tibia more than twice as broad as adjacent scales. Snout-vent 70 mm, tail 118 mm.

Global distribution: Iran, Afghanistan and Pakistan.

Reproduction: No data is available.

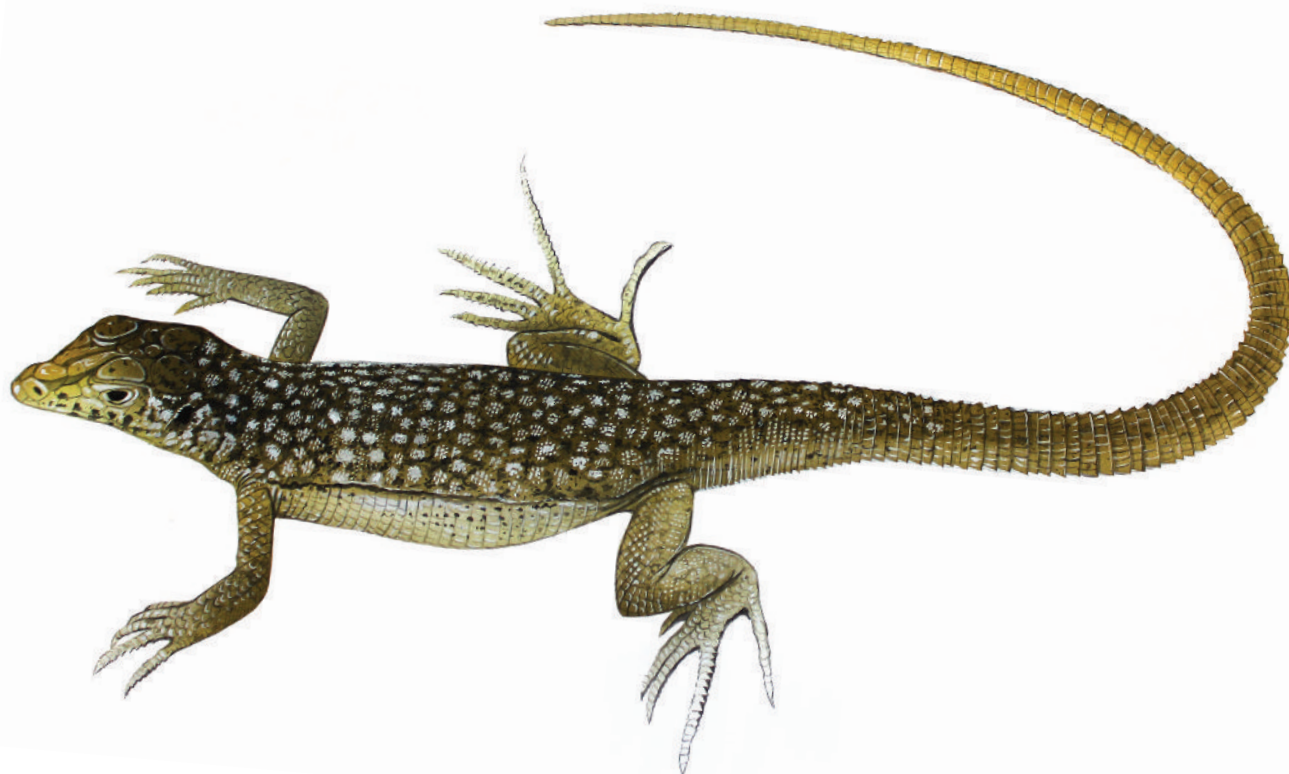
Behavior: They are diurnal and their activities are reduced during hot hours of the day. They run rapidly over loose surfaces and burrow into sand and make tunnels beneath the surface.

ویژگی‌های ظاهری: طرح سطح پشتی بدن و دست و پاها به صورت نقوش مشبک ظریف به رنگ قهوه‌ای متمایل به قرمز است که با لکه‌های خرمایی کم‌رنگ یا کرم احاطه می‌شود. بخش فوقانی سر قهوه‌ای روشن با نقاط و نشانه‌های کوچک و پراکنده قهوه‌ای تیره بوده و رنگ سطح شکمی زرد کم‌رنگ یا سفید متمایل به کرمی است. پولک زیر چشمی از دهان جدا و چهارمین انگشت پا در هر دو سمت خود شانه دار است. پولک‌های پهلویی بزرگ‌تر از پولک‌های پشتی نیستند. پهنای پولک‌های بزرگ روی درشت‌نی دست کم دو برابر پولک‌های مجاور است. طول پوزه تا مخرج ۷۰ و طول دم ۱۱۸ میلی‌متر است.

پراکنش جهانی: ایران، افغانستان و پاکستان.
زادآوری: اطلاعاتی در دست نیست.

عادات و رفتار: این گونه روز فعال است. در طول ساعات گرم روز، فعالیت خود را کاهش می‌دهد. به سرعت بر روی ماسه‌ها می‌دود. حفار خوبی است و به راحتی ماسه را حفر کرده و به درون آن فرو می‌رود.

ارمیاس کویر

Eremias andersoni

Darevsky & Szczerbak, 1978

Kavir Racer-runner

نام‌های علمی مترادف:

Eremias andersoni Darevsky & Szczerbak, 1978*Rhabderemias andersoni*: Welch, 1983*Eremias andersoni*: Anderson, 1999

ویژگی‌های ظاهری: سطح پشتی به رنگ خاکستری متمایل به کرم با ۹ نوار طولی قهوه‌ای تیره بر روی آن است. نوارهای میانی به قطعات کوچک کم و بیش موجی شکل تقسیم شده که بعضی مواقع تا سطح پشتی دم نیز ادامه می‌یابند. یک نوار تیره از ناحیه چشم شروع شده و پس از عبور از ناحیه پهلو، تا نیمه ابتدایی دم ادامه می‌یابد. سطح بالایی پاها به رنگ قهوه‌ای تیره با نقاط گرد یا بیضی روشن است و سطح زیرین بدن سفید یک‌دست است. پولک زیر چشمی در تماس با دهان است. پولک پیشانی و بالای چشمی به هم متصلند. سوراخ بینی توسط سه پولک احاطه شده است و فاصله زیادی با پولک لب بالایی دارد. پولک‌های سطح شکمی در ۱۳ تا ۱۴ ردیف طولی مورب آرایش یافته‌اند. فاصله میان دو سری از حفره‌های رانی کمتر از یک چهارم طول یک سری از آنهاست. پولک‌های روی دم تیغه دارند و انگشت چهارم فاقد شانه است. طول پوزه تا مخرج ۴۰ و طول دم ۹۰ میلی‌متر است.

پراکنش جهانی: ایران.

زادآوری: این مارمولک تخم‌گذار است و ۲ تا ۴ تخم می‌گذارد.
عادات و رفتار: این گونه روز فعال است. در طول ساعات گرم روز، فعالیت خود را کاهش می‌دهد. به محض خنک شدن هوا، مجدداً فعالیت خود را آغاز کرده و تا غروب کامل خورشید همچنان فعال می‌ماند. بالا رفتن از بوته‌ها رفتار خاصی است که به کرات از این گونه سر می‌زند. در صورت احساس خطر به درون ماسه‌هایی که در بن بوته‌ها جمع شده‌اند فرو می‌رود.

Exterior characteristics: Sandy gray dorsally with 9 dark brown longitudinal stripes. medial stripes broken into separate, more or less wavy segments, some passing onto tail, one extending from eye along flank to anterior half of tail; limbs above with light circular or oval spots on dark brown background. Venter white. Subocular in contact with edge of mouth; frontal and supraoculars not separated by a complete row of granules; nostril situated among 3 nasals and widely separated from supralabials; ventrals in 13 to 14 oblique longitudinal series; series of femoral pores separated by space not greater than one-fourth of one row; supracaudals weakly keeled; fourth toe without long flat projecting scales. Snout-vent 40 mm, tail 90 mm.

Global distribution: Iran.

Reproduction: Lays 2 to 4 eggs.

Behavior: They are diurnal and their activities are reduced during hot hours of the day. In emergency conditions climb up the bushes or burrow into the sand near the bushes base.

ارمیاس جلگه

Eremias arguta (Pallas, 1773)

Steppe Runner

نام‌های علمی مترادف:

Lacerta arguta Pallas, 1773*Ommateremias arguta transcaucasica*:

Welch, 1983

Eremias arguta: Engelmann *et al.*, 1993

ویژگی‌های ظاهری: سطح پشتی بدن خاکستری رنگ است که در افراد نابالغ همراه با خال‌های سفید با حاشیه مشکی رنگی است که در برخی موارد این خال‌ها به هم متصل گشته و به صورت نوارهای عرضی و به ندرت به صورت ۶ تا ۸ نوار طولی مشاهده می‌شود. این خال‌های سفید و یا آثار آنها در افراد بالغ به صورت نقوش موج مشکی و یا نوارهای عرضی باقی می‌ماند. در برخی موارد، نقاط یا لکه‌های مشکی رنگی روی سر افراد بالغ مشاهده می‌شود. سطح شکمی سفید رنگ است. سه پولک بینی دارد که پولک پایینی به دو و گاه سه پولک ابتدایی لب بالا متصل است. دو پولک بزرگ در بالای چشم دارد که عموماً اولی کوتاه‌تر از دوم است. پولک جلوی بینی منفرد است. پولک زیر چشمی به دهان متصل نیست. فاصله میان دو سری حفره‌های رانی دست کم بیش از نصف طول یک ردیف است. انگشت پنجم دارای دو ردیف کامل از پولک‌های زیر انگشتی و یک ردیف ناقص از پولک‌های کوچک جانبی است. طول پوزه تا مخرج ۱۰۰ و طول دم ۱۴۴ میلی‌متر است.

پراکنش جهانی: ایران، ترکیه، رومانی، روسیه، آذربایجان، قزاقستان، ارمنستان، ازبکستان، قرقیزستان، مولداوی، اوکراین، روسیه، گرجستان، تاجیکستان، مغولستان و چین.

زادآوری: این گونه تخم‌گذار است و ۳ تا ۱۱ تخم می‌گذارد.

عادات و رفتار: روز فعال است. در حفره‌هایی که خود نقب می‌زند یا حفره جوندگان، زیر سنگ‌ها یا زیر گیاهان مخفی می‌شود.

Exterior characteristics: Gray dorsally, young with white Ocelli edged with black, these sometimes confluent into transverse bands, rarely into 6 or 8 longitudinal streaks; ocelli persist in adults or replaced by black marbling or irregular transverse bars; dark spots or blotches sometimes present on head; venter white. Three nasals, lower in contact with 2 or 3 anterior supralabials; 2 large supraoculars, first usually shorter than second, as long as, or shorter than its distance from second loreal; frontonasal single; subocular not bordering mouth; the 2 series of femoral pores separated by a space at least one-half the length of each; fifth toe with 2 complete rows of subdigital scales and one incomplete row of small lateral scales. Snout-vent length 100 mm, tail 144 mm.

Global distribution: Iran, Turkey, Romania, Russia, Azerbaijan, Kazakhstan, Armenia, Uzbekistan, Kyrgyzstan, Moldova, Ukraine, Russia, Georgia, Tajikistan, Mongolia and China.

Reproduction: Lays 3 to 11 eggs.

Behavior: It is diurnal and hides under stones, bushes, in rodent burrows or tunnels that they dig in ground.

ارمیاس سیستان

Eremias fasciata Blanford, 1874

Sistan Race-runner

نام‌های علمی مترادف:

Eremias fasciata Blanford, 1874*Rhabderemias fasciata*: Welch, 1983*Eremias fasciata*: Anderson, 1999

Exterior characteristics: Dorsum with alternating light and dark lines, the dark lines varying from pale tan to chocolate brown, light lines creamy white to buff adult with 5 to 8 dark stripes, no light spots within dark snipes; head uniform brown. Three nasals, lower in contact with 2 or 3 anterior supralabials; fourth toe with 2 complete rows of subdigital scales, 28 to 30 in a row, and complete row of sharply pointed lateral scales, i.e., total of 4 scales counted around penultimate phalanx; 21 to 30 gular scales in straight median series; 2 series of femoral pores separated by space not greater than one-fourth length of each. Snout-vent 63 mm, tail (Regenerated) 111 mm.

Global distribution: Iran, Afghanistan and Pakistan.

Reproduction: It is oviparous.

Behavior: This species is diurnal. It becomes inactive during the hot hours of the day. When threatened, it may climb into bushes.

ویژگی‌های ظاهری: خطوط تیره و روشنی به طور متناوب بر روی سطح پشتی دیده می‌شود که تعداد خطوط تیره در افراد بالغ ۵ تا ۸ عدد و بدون نقاط روشن رنگ است. رنگ خطوط تیره از خرمایی تا شکلاتی و رنگ خطوط روشن سفید متمایل به کرم است. ناحیه سر قهوه‌ای یک‌دست است. سه پولک بینی دارد که پولک پایینی به دو و گاه سه پولک ابتدایی لب بالا متصل است. یک ردیف کامل، پهلو و دو ردیف کامل متشکل از ۲۸ تا ۳۰ پولک زیر انگشت چهارم را پوشانده است. بند آخر انگشت توسط چهار پولک احاطه شده است. ۲۱ تا ۳۰ پولک گلوبی دارد. دو ردیف حفره‌های رانی توسط فاصله‌ای که بیش از یک چهارم طول یک ردیف نیست از هم جدا شده‌اند. طول پوزه تا مخرج ۶۳ و طول دم (ترمیم شده) ۱۱۱ میلی‌متر است.

پراکنش جهانی: ایران، افغانستان و پاکستان.

زادآوری: این گونه تخم‌گذار است.

عادات و رفتار: روز فعال است. در طول ساعات گرم روز، فعالیت خود را کاهش می‌دهد. این گونه ممکن است هنگام احساس خطر از بوته‌ها بالا برود.

ارمیاس شطرنجی

Eremias grammica

(Lichtenstein, 1823)

Reticulate Race-runner

نام‌های علمی مترادف:

Lacerta grammica

Lichtenstein in Eversmann, 1823

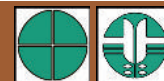
Scapteira grammica: Welch, 1983*Eremias grammica*: Anderson, 1999

Exterior characteristics: Fine reticulum of dark brown or reddish brown over back and limbs enclosing cream or tan spots; top of head light brown with scattered small dark brown spots and marks; venter creamy white. Lower nasal resting on 2 or 3 supralabials; subocular not bordering mouth; subdigital lamellae smooth, 20 to 22 under fourth toe, which has distinct fringe on lateral and medial sides, formed by complete row of sharply pointed scales; unguis lamellae of fingers and toes with prominent, flat lateral expansions; scales of flanks distinctly larger than those of back; broad plates on lower surface of lower leg not twice as broad as adjacent scales. Snout-vent 100 mm, tail 167 mm.

Global distribution: Iran, Turkmenistan, Tajikistan, Uzbekistan, Afghanistan, China and Kazakhstan.

Reproduction: Lays up to 6 eggs.

Behavior: They are diurnal and burrows into the sand near the bushes base during hot hours of the day.

ویژگی‌های ظاهری: طرح مشبک ظریفی به رنگ قهوه‌ای تیره یا خرمایی رنگ بر روی سطح پشتی بدن و دست و پاها مشاهده می‌گردد که توسط نقاط قهوه‌ای کم‌رنگ یا کرم احاطه شده‌اند. نقوش و نقاط پراکنده‌ای به رنگ قهوه‌ای تیره بر روی سر دیده می‌شود. سطح شکمی به رنگ سفید متمایل به کرم است. پولک بینی پایینی به دو تا سه پولک لب بالا متصل است. پولک زیر چشمی از دهان جداست. هر دو سمت انگشت چهارم شانه دار است و سطح زیر آن توسط ۲۰ تا ۲۲ پولک صاف پوشیده شده است. پولک‌های ناحیه پهلوها به طور مشخصی از پولک‌های سطح پشتی بزرگ‌ترند. پهنای پولک‌های بزرگ ناحیه درشت‌نی کمتر از دو برابر پهنای پولک‌های مجاور است. طول پوزه تا مخرج ۱۰۰ و طول دم ۱۶۷ میلی‌متر است.

پراکنش جهانی: ایران، ترکمنستان، تاجیکستان، ازبکستان، افغانستان، قزاقستان و چین.

زادآوری: تا ۶ تخم می‌گذارد.

عادات و رفتار: این گونه روز فعال است. در طول ساعات گرم روز در پای بوته‌ها، به زیر ماسه فرو می‌رود و تا خنک شدن هوا همان جا می‌ماند.

ارمیس میانی

Eremias intermedia (Strauch, 1876)

Medial Race-runner

نام‌های علمی مترادف:

Podarces (Eremias) intermedia Strauch, 1876*Eremias intermedius*: Bogdanov, 1882*Eremias intermedia*: Anderson, 1999

ویژگی‌های ظاهری: رنگ سطح پشتی خاکستری با جلای قهوه‌ای به همراه ردیف‌های طولی از نقاط گرد و یا بیضی شکل سفید رنگ با حاشیه قهوه‌ای تیره یا مشکی است. معمولاً تعداد کمی لکه‌های کشیده و یا نوارهای باریک بر روی قسمت میانی سطح پشتی مشاهده می‌گردد. سطح بالایی دست و پاها دارای خال‌های چشمی و سطح شکمی سفید یک‌دست است. سه پولک بینی دارد که پولک پایینی به دو و گاه سه پولک لب بالا متصل است. پولک زیر چشمی از دهان جدا و چهارمین انگشت فاقد شانه است و سطح زیر آن توسط یک ردیف پولک پوشیده شده است. فاصله میان دو سری حفره‌های رانی دست دم به اندازه یک سوم طول یک سری است. معمولاً چهارمین پولک بالای چشمی قابل مشاهده است. طول پوزه تا منخرج ۵۴ و طول دم ۹۱ میلی‌متر است.

پراکنش جهانی: ایران، قزاقستان، ترکمنستان، ازبکستان و تاجیکستان.

زادآوری: اطلاعاتی در دست نیست.

عادات و رفتار: این گونه روز فعال است. از حفره جوندگان به عنوان پناهگاه استفاده می‌نماید.

Exterior characteristics: Dorsum gray with brown tinge; longitudinal rows of small round or oval whitish spots edged with dark brown or black on body; a few scattered dark, usually elongated spots or narrow stripe along mid-dorsum; limbs with more or less ocellate spots above; venter white. Three nasals, lower in contact with 2 or 3 supralabials; subocular not bordering mouth; fourth toe without distinct fringe, with single row of subdigital scales; space separating series of femoral pores at least one-third length of each; tympanic shield usually distinct; fourth supraocular usually distinct. Snout-vent 54 mm, tail 91 mm.

Global distribution: Iran, Kazakhstan, Turkmenistan, Uzbekistan and Tajikistan.

Reproduction: No data is available.

Behavior: It is diurnal and uses rodent burrows as refuge.

ارمیاس مرنجاب

Eremias kavirensis

Mozaffari & Parham, 2007

Maranjaab Race-runner

Exterior characteristics: In life, the background color of the dorsum is sandy, yellowish brown, and broken by grey transverse bars that are sometimes bordered with darker brown margins. There are dark brown spots on the head that are larger on the posterior head scales. The dorsal side of the limbs has enlarged light spots that, on the tibia especially, merge into semi-transverse stripes. Four pairs of submaxillary shields, with the first three pairs in contact; 7 sublabials; 8 supralabials, 7 anterior to the subocular; subocular not bordering the mouth; dorsal smooth, granular, becoming slightly larger laterally; 76 dorsal scales across the middle of dorsum, and about 190 scales in a single row from occiput to a point just above the vent; caudals elongate, and distinctly keeled distally; tibia covered ventrally by two plates in a transverse row; 18 distinct fringes under the fourth toe; 19 femoral pores on each side, separated 8 scales. Snout-vent 83 mm, tail 172mm.

Global distribution: Iran.

Reproduction: No data is available.

Behavior: It is diurnal and burrows into the sand near the bushes base during hot hours of the day.

ویژگی‌های ظاهری: سطح پشتی در نمونه زنده، شنی یا قهوه‌ای متمایل به زرد با خطوط عرضی خاکستری است. این خطوط گاه دارای حاشیه‌ای به رنگ قهوه‌ای تیره‌اند. نقاطی به رنگ قهوه‌ای تیره بر روی سر دیده می‌شود که این نقاط در قسمت انتهایی سر بزرگ‌ترند. نقاط روشن بزرگی بر روی سطح پشتی پاهای عقبی دیده می‌شود که در قسمت ساق پا، از اتصال این نقاط نوارهای عرضی به وجود می‌آیند. چهار جفت پولک عقب چانه‌ای دارد که سه جفت اول به یکدیگر متصلند. ۷ پولک لب بالا و ۸ پولک لب پایین دارد که از این میان ۷ عدد در جلوی پولک زیر چشمی قرار گرفته‌اند. پولک زیر چشمی به چشم متصل نیست. پولک‌های سطح پشتی صاف و دانه‌ای هستند و در پهن‌ترین قسمت بدن در ۷۶ ردیف عرضی آرایش یافته‌اند. ۱۹۰ پولک در فاصله میان پس سر تا بالای مخرج در سطح پشتی قابل شمارش است. پولک‌های روی دم کشیده و تیغه‌دارند. پولک‌های زیر ساق پا در دو ردیف قرار گرفته‌اند. انگشت چهارم دارای ۱۸ پولک‌شانه‌دار است. در هر سمت ۱۹ حفره‌رانی دارد که توسط ۸ پولک از یکدیگر جدا شده‌اند. طول پوزه تا مخرج ۸۳ و طول دم ۱۷۲ میلی‌متر است.

پراکنش جهانی: ایران.

زادآوری: اطلاعاتی در دست نیست.

عادات و رفتار: این گونه روز فعال است. در طول ساعات گرم روز در پایه بوته‌ها، به زیر ماسه فرو می‌رود و تا خنک شدن هوا همان جا می‌ماند.

ارمیاس کرمان

Eremias laezharica Moravec, 1994

Kerman Race-runner

نام‌های علمی مترادف:

Eremias (Eremias) laezharica Moravec, 1994*Eremias laezharica*: Anderson, 1999

ویژگی‌های ظاهری: سطح پشتی کرم پر رنگ تا قهوه ای متمایل به قرمز و به همراه دو نوار طولی پشتی و دو نوار طولی جانبی پشتی روشن که کم و بیش منقطع شده و به صورت نقاط کوچک متمایل به سفید درمی آیند، قابل مشاهده است. حاشیه کناری و میانی این نقاط، مشکی رنگ هستند. لکه هایی به رنگ سبز متمایل به آبی با حاشیه مشکی از حاشیه عقبی گوش تا کشاله ران دیده می شوند. سطح شکمی سفید رنگ است. نقوش مشکی رنگی در بخش کناره‌ای شکم وجود دارد. در عوض داشتن ۵ پولک زیر فکی، سه تا ۵ پولک کوچک در اطراف پولک چهارم زیر فکی قرار گرفته اند. برخی از این پولک ها به پولک سوم زیر فکی نیز متصل شده اند. طول پوزه تا مخرج ۷۹ و طول دم ۱۲۶ میلی متر است.

پراکنش جهانی: ایران.

زادآوری: این گونه تخم گذار است و در اوایل تابستان تخم گذاری می کند.

عادات و رفتار: این گونه روز فعال است. در صورت احساس خطر در میان سنگ ها و یا زیر آنها مخفی می شوند.

Exterior characteristics: Dorsum is dark cream to reddish brown with two dorsal and two dorsolateral light longitudinal stripes more or less interrupted into small whitish spots; lateral and median edges of these spots bordered with black; on flank a light lateral stripe from posterior edge of ear to groin; between dorsolateral and lateral stripes a row of greenish blue ocelli extending from in front of forelimbs to above insertion of hind limbs; venter white. Several (3 to 5) smaller shields situated laterally and posterior to fourth submaxillary shield, instead of a distinct individual fifth submaxillary. The smaller shields can also surround the fourth submaxillary and together with it border the third submaxillary. Snout-vent to 79 mm, tail to 126 mm.

Global distribution: Iran.

Reproduction: It is oviparous and lays eggs in early summer.

Behavior: It is diurnal and hides between or under stones.

ارمیاس راه راه *Eremias lineolata* (Nikolsky, 1896) Striped Race-runner

نام‌های علمی مترادف:

Scapteira lineolata Nikolsky, 1896

Rhabderemias lineolata: Welch, 1983

Eremias lineolata: Anderson, 1999

Exterior characteristics: Dorsum sandy cream with 7 or 8 brown stripes, outer dorsolateral stripes broadest; head uniform light brown or with small dark spots; limbs with light rounded or oval spots on dark brown background; sides and underside of tail yellow in life; venter white. Adults and juveniles similarly marked. Subocular bordering mouth; lateral scales of fourth toe in complete row length of toe, forming distinct fringe; single row of subdigital scales, i.e., total of 3 scales counted around fourth toe (except an extra scale may be present at join); tibial scales more than twice as adjacent scales. Snout-vent length 55 mm, tail 116 mm.

Global distribution: Iran, Turkmenistan, Uzbekistan, Tajikistan, Kazakhstan and Afghanistan.

Reproduction: Lays 3 to 6 eggs.

Behavior: It is diurnal and digs into sands in emergency situations.

ویژگی‌های ظاهری: سطح پشتی بدن شنی، همراه با ۷ یا ۸ نوار قهوه‌ای رنگ است. این نوارها به سمت پهلوها پهن تر می‌شوند. سر به رنگ قهوه‌ای کمرنگ یک‌دست و یا با نقاط کوچک تیره است. دست و پاها به رنگ قهوه‌ای تیره با نقاط گرد یا بیضوی روشن هستند. در نمونه‌های زنده، سطوح کناری و زیرین دم به رنگ زرد دیده می‌شود. سطح شکمی به رنگ سفید یک‌دست است. افراد نابالغ از نظر طرح و رنگ مشابه بالغین هستند. پولک زیر چشمی در تماس با چشم بوده و انگشت چهارم پا شانه دار است. تنها یک ردیف پولک در زیر انگشت چهارم وجود دارد و در مجموع سه پولک (گاه چهار پولک در قسمت مفصل) در اطراف این انگشت قرار گرفته‌اند. پولک‌های ناحیه درشت نی بیش از دو برابر پولک‌های مجاورند. طول پوزه تا مخرج ۵۵ و طول دم ۱۱۶ میلی‌متر است.

پراکنش جهانی: ایران، ترکمنستان، ازبکستان، تاجیکستان، قزاقستان و افغانستان.

زادآوری: این گونه تخم‌گذار است و ۳ تا ۶ تخم درون ماسه‌ها یا سوراخ‌هایی که حفر کرده‌اند می‌گذارد.

عادات و رفتار: این گونه روز فعال است. در صورت احساس خطر به درون ماسه‌ها فرو می‌رود.

لاسر تاي کوهستاني

Eremias montanus

Rastegar-pouyani &
Rastegar-pouyani, 2001

Mountain Race-runner

نام‌های علمی مترادف:

Eremias novo

Rastegar-pouyani & Rastegar-pouyani, 2006

ویژگی‌های ظاهری: سطح پشتی بدن قهوه‌ای تیره یک دست و بوده و ۵ نوار طولی روشن و باریک بر روی آن دیده می‌شود. نوار میانی در قسمت گردن دو شاخه شده و نوارهای کناری به صورت منقطع در آمده‌اند. دو نوار تیره رنگ در پهلوهای جانور دیده می‌شود. سطح شکمی سفید چرک و با هاله‌ای از قهوه‌ای متمایل به آبی است. پولک زیر چشمی به دهان متصل است. دارای ۵ جفت پولک عقب چانه‌ای است که سه جفت اول به هم متصلند. ۱۸ تا ۲۰ پولک در زیر انگشت چهارم دارد. هیچ یک از انگشتان شانه دار نیستند. در هر سمت ۱۸ تا ۱۹ حفره رانی قابل شمارش است که این دو سری توسط سه پولک از هم جدا شده‌اند. پولک‌های سطح پشتی صاف و دانه‌ای بوده و در قسمت میانی بدن ۶۱ تا ۶۸ عدد می‌باشند. سطح شکمی توسط ۱۳ تا ۱۴ ردیف طولی و ۲۷ تا ۲۸ ردیف عرضی از پولک‌های مربع شکل پوشیده شده است. طول پوزه تا مخرج ۵۹ و طول دم ۹۵ میلی‌متر است.

پراکنش جهانی: ایران.

زادآوری: اطلاعاتی در دست نیست.

عادات و رفتار: روز فعال‌اند. در موقع احساس خطر زیر بوته‌ها و داخل حفره‌ها مخفی می‌شوند.

Exterior characteristics: Dorsum uniformly dark brown, interrupted by five light, narrow longitudinal stripes; one vertebral bifurcating on the nape, two paravertebrals on each side; ventral region dirty white, suffused by bluish brown; Subocular bordering mouth; five pairs of submaxillary shields, first three pairs in contact; 18 to 20 lamellae under fourth toe, no fringes on the toes, 18 to 19 femoral pores in each side, the two series separated by three scales; dorsal scales smooth and granular, 61 to 68 scales across the middle of dorsum, 13 to 14 longitudinal and 27 to 28 transverse rows of almost squarish ventral plates from collar to hindlimbs. Snout-vent length 59 mm; tail 95 mm.

Global distribution: Iran.

Reproduction: No data available.

Behavior: They are diurnal. When alarmed, they take refuge under the shrubs or inside the underground holes.

ارمیاس خال‌دار *Eremias nigrocellata* Nikolsky, 1896 Black-ocellated Race-runner

نام‌های علمی مترادف:

Eremias nigrocellata Nikolsky, 1896

Eremias (Ommateremias) nigrocellata:

Szczerbak, 1974

Eremias nigrocellata: Anderson, 1999

Exterior characteristics: Dorsum gray with fairly large light gray or nearly white circular spots bordered with black in 6 to 10 more or less regular longitudinal rows; ocelli faint or absent on mid-dorsum; venter white; young and adults similarly marked. Three nasals, lower in contact with 2 or 3 supralabials; subocular not bordering mouth; fourth toe without distinct fringe, with 2 rows of subdigital scales, internal much the larger, tympanic scale usually small or indistinct; fourth supraocular usually indistinct. Snout-vent length 83 mm, tail 100 mm.

Global distribution: Iran, Afghanistan, Uzbekistan, Turkmenistan and Tajikistan.

Reproduction: It is oviparous.

Behavior: They are diurnal and dig into sands in emergency situations.

ویژگی‌های ظاهری: سطح پشتی خاکستری با نقاط گرد به نسبت بزرگ خاکستری روشن متمایل به سفید با حاشیه مشکی بوده که در ۶ تا ۱۰ ردیف کم و بیش منظم طولی قرار گرفته‌اند. این نقاط در بخش میانی سطح پشتی نامشخص بوده و یا وجود ندارند. سه پولک بینی دارد که پایینی به دو یا سه پولک لب بالا متصل است. پولک زیر چشم در تماس با دهان نیست. انگشت چهارم شانه دار بوده و در ردیف پولک در زیر آن قرار گرفته است. پولک چهارم بالای چشمی معمولاً نامشخص است. طول پوزه تا مخرج ۸۳ و طول دم ۱۰۰ میلی‌متر است.

پراکنش جهانی: ایران، افغانستان، ازبکستان، ترکمنستان و تاجیکستان.

زادآوری: این گونه تخم‌گذار است.

عادات و رفتار: این گونه روز فعال است و در صورت احساس خطر به درون ماسه‌ها فرو می‌رود.

ارمیس البرز

*Eremias papenfussi*Mozaffari, Ahmadzadeh
& Parham, 2011

Alborz Eremias

ویژگی‌های ظاهری: سطح پشتی بدن کرم پر رنگ تا قهوه‌ای کم رنگ به همراه ۵ ردیف نوار طولی قهوه‌ای تیره یا مشکی است. این خطوط از پشت سر شروع می‌شوند. چهار ردیف طولی از نقاط سفید رنگ در میان نقاط تیره رنگ پشتی به چشم می‌خورند. نوارهای به رنگ قهوه‌ای شکلاتی تا نارنجی متمایل به قهوه‌ای از سوراخ گوش شروع شده و در سطح پهلوئی تا انتهای دم ادامه می‌یابد. نقاط تیره رنگ نامنظم و لکه‌های روشن با حاشیه تیره رنگی بر روی این نوار جانبی دیده می‌شوند. سطح شکمی و زیر دم سفید رنگ است. پولک زیر چشمی به دهان متصل است. ۸ پولک در لب بالا دارد که ۵ عدد از آنها در جلوی پولک زیر چشمی واقع شده‌اند. انگشتان پا فاقد شانه‌اند. در هر سمت ۱۹ تا ۲۶ حفره رانی دارد که تا زانو ادامه یافته‌اند. این دو سری توسط ۲ پولک از هم جدا شده‌اند. ۵ جفت پولک عقب چانه‌ای دارد که سه جفت آن در تماس با یکدیگرند. در پهن ترین قسمت سطح پشتی ۵۶ تا ۶۳ ردیف عرضی از پولک قابل شمارش است. سطح شکمی توسط ۱۴ تا ۱۵ ردیف طولی و ۳۰ تا ۳۳ ردیف عرضی پولک پوشیده شده است. پولک‌های سطح بالایی دم صاف و بودن تیغه هستند. طول پوزه تا مخرج ۶۲ و طول دم ۸۵ میلی‌متر است.

پراکنش جهانی: ایران.

زادآوری: این گونه تخم‌گذار است.

عادات و رفتار: این گونه روز فعال است.

Exterior characteristics: Dorsum is dark cream to light brown with a series of five longitudinal dark brown or black stripes. White dots in four longitudinal rows are scattered among dark spots. A chocolate brown to brownish-orange stripe containing irregular dark spots and dark margined light ocelli start at the tympanum, cross the lateral sides and continue along entire tail length. The venter and ventral side of tail are white. Subocular bordering mouth; eight supralabials, five anterior to subocular; lateral scales of the fourth toe do not form distinct fringes; row of 19 to 26 femoral pores that reaches knee, two series of femoral pores separated by two scales; 5 submaxillary shields, first three pairs in contact; 56 to 63 scales across middle of dorsum; 14 to 15 longitudinal and 30 to 33 transverse rows of ventral plates; upper caudal scales smooth and without distinct keel. Snout-vent length 62 mm, tail 85 mm.

Global distribution: Iran.

Reproduction: This species is oviparous.

Behavior: This lizard is diurnal.

ارمیاس ایرانی

Eremias persica Blanford, 1875

Persian Race-runner

نام‌های علمی مترادف:

Eremias persica Blanford, 1875*Podarces (Eremias) persica*: Bedriaga, 1879*Eremias persica*: Frynta et al., 1997

ویژگی‌های ظاهری: سطح پشتی افراد نابالغ به رنگ خاکستری یا قهوه‌ای کم‌رنگ با چهار خط طولی قهوه‌ای تیره است. دو نوار پهلویی، به رنگ قهوه‌ای یا مشکی به همراه خال‌های سفید در دو سمت بدن قرار دارد. این خطوط طولی در بالغین به چهار ردیف به نسبت منظم از خال‌های مشکی در زمینه روشن تجزیه می‌شوند. همچنین در افراد بالغ، نوار جانبی حداقل در بخشی از طول خود به صورت یک تکه و با یک یا دو ردیف خال سفید رنگ، در زمینه‌ای شنی قهوه‌ای رنگ باقی می‌ماند. سطح شکمی سفید یک دست است. در افراد نابالغ، بخش ابتدایی سطح زیرین دم به رنگ آبی یا آبی متمایل به سبز دیده می‌شود. به غیر از دارا بودن ۲۸ تا ۳۹ پولک گلویی، ۵۶ تا ۷۰ پولک پشتی و ۲۳ تا ۳۵ پولک در حلقه نهم یا دهم دم، تمام ویژگی‌های مربوط به پولک‌ها همانند ارمیاس اشتروخ است. طول پوزه تا منخرن ۹۸ و طول دم ۱۶۸ میلی‌متر است.

پراکنش در جهانی: ایران، افغانستان، پاکستان و ترکمنستان. **تولید مثل:** این گونه تخم‌گذار است و ۴ تا ۶ تخم می‌گذارد. **عادات و رفتار:** این لاسرتا روز فعال است و با بالا آمدن خورشید در ساعات اولیه روز فعالیت خود را آغاز می‌کند. در فصول گرم سال در ساعات گرم روز مجدداً غیر فعال شده و اندکی قبل از غروب خورشید دوباره شروع به فعالیت می‌کند. این گونه وابستگی زیادی به سوراخ‌چندگان دارد و در مناطقی که جمعیت چوندگان بالا باشد، از جمعیت بهتری برخوردار است. در صورتی که احساس خطر کند به بزرگترین بوته نزدیک خود پناه می‌برد.

Exterior characteristics: Juveniles pale gray or tan dorsally, with 4 dark brown longitudinal stripes on back between dorsolateral white spotted brown to black stripes; vertebral stripe being light; in adults dark stripes break up into 4 more or less regular rows of black spots on light ground; broad dorsolateral stripe remains more or less continuous for at least major portion of its length, containing single or double row of white ocelli and contrasting strongly with sandy-brown ground color; venter white; distal part of tail bluish to greenish blue in juveniles. All characters are same as *E. strauchi* except having 28 to 39 gulars, 56 to 70 dorsals and 23 to 35 scales in ninth or tenth caudal annulus. Snout-vent length 98 mm; tail 168 mm.

Global distribution: Iran, Turkmenistan, Afghanistan and Pakistan.

Reproduction: It lays 4 to 6 eggs.

Behavior: They are diurnal and become active at the first hours after the sunrise. Their activities are reduced during hot hours of the day. There is a positive relationship between its population and the rodents' holes. They walk around the base of shrubs when pursued. When threatened, take refuge beneath the largest near bush.

ارمیاس پلسکه

Eremias pleskei Bedriaga, 1907

Pleske's Race-runner

نام‌های علمی مترادف:

Eremias pleskei Bedriaga, 1907

Eremias (Rhabderemias) pleskei:

Szczerbak, 1974

Eremias pleskei: Engelmann *et al.*, 1993

ویژگی‌های ظاهری: سطح پشتی بدن به رنگ قهوه‌ای روشن و با ۷ نوار طولی است که پهنای این نوارها از فضای بین آنها بیشتر است. نوار میانی در قسمت گردن دو شاخه شده و نوارهای پهلوها کم‌رنگ و نامشخص‌اند. سطح شکمی کرم و سطح زیرین دم و پهلوئی در نمونه زنده زرد رنگ است. پولک پایینی بینی به دو یا سه پولک لب بالا متصل است. پولک زیر چشمی در تماس با دهان است. انگشت چهارم پا شانه دار نیست. فاصله میان دو سری حفره‌های رانی دست کم به اندازه یک سوم طول یک سری است. طول پوزه تا مخرج ۶۰ و طول دم ۱۰۶ میلی‌متر است.

پراکنش جهانی: ایران، ارمنستان، آذربایجان و ترکیه. **تولید مثل:** سه تا چهار تخم می‌گذارد.

عادات و رفتار: روز فعال است و در صورت احساس خطر در میان سنگ‌ها و یا درون سوراخ‌ها مخفی می‌شود.

Exterior characteristics: Light brown above, with 7 brown longitudinal lines broader than interspaces, vertebral stripe bifurcating on nape, stripe on flank faint; limbs with light ocelli; Venter cream; lower surface of tail yellow and sides of body yellowish in life. Lower nasal resting on 2 or 3 supralabials; subocular bordering mouth; lateral scales of fourth toe not forming distinct fringe; series of femoral pores separated by space at least one-third length of each. Snout-vent length 60 mm, tail 106 mm.

Global distribution: Iran, Armenia, Turkey and Azerbaijan.

Reproduction: Three or four eggs are laid.

Behavior: It is diurnal and hides between stones or in burrows.

ویژگی‌های ظاهری: سطح پشتی به رنگ خاکستری متمایل به زرد، خاکستری متمایل به زیتونی و خاکستری متمایل به قهوه‌ای یا کرم که در افراد بالغ به صورت یک دست و بدون خط و یا نقطه است. دو نوار کاملاً مشخص مشکی رنگ در هر طرف بدن وجود دارد که تا ۴ سری از نقاط سفید یا زرد روشن بر روی آن قرار گرفته‌اند. نوارهای جانبی ممکن است به قطعات کوچک تر تقسیم شده و یا به طور کامل محو گردند. خال‌ها و نقاط روشن با حاشیه تیره تا روی گردن و بخش کناری ابتدای دم نیز ادامه می‌یابند. در نمونه‌های زنده یک ردیف خال به رنگ آبی روشن و یا زرد متمایل به سبز در سطح پایینی پهلوها دیده می‌شود. سطح زیر دم در افراد نابالغ زرد رنگ است. پولک پایینی بینی به دو یا سه پولک لب بالا متصل است. پولک زیر چشمی در تماس با دهان است. انگشت چهارم پا شانسه دار نیست. فاصله میان دو سری حفره های رانی بیش از یک چهارم طول یک سری نیست. انگشت چهارم توسط دو ردیف کامل از پولک، یکی در زیر و یکی در پهلو و یک ردیف ناقص در پهلو پوشیده شده است، به طوری که در مقطع عرضی قسمت انتهایی انگشت، سه پولک قابل شمارش است. پولک‌های سطح پشتی ۴۸ تا ۶۸ عدد و پولک‌های گلوبی ۱۹ تا ۳۳ عدد هستند. ۲۰ تا ۳۵ پولک در حلقه نهم یا دهم دم دارد. طول پوزه تا مخرج ۶۸ و طول دم ۱۲۲ میلی متر است.

پراکنش جهانی: ایران، ارمنستان، ترکیه، آذربایجان و ترکمنستان.

زادآوری: این گونه تخم گذار است.

عادات و رفتار: این گونه روز فعال است در مناطق صخره‌ای از شیب‌ها بالا می‌رود. هنگام احساس خطر لای شکاف سنگ‌ها پناه می‌برد.

ارمیاس اشتراوخ

Eremias strauchi Kessler, 1878

Strauch's Race-runner

نام‌های علمی مترادف:

Eremias strauchi Kessler, 1878

Eremias velox strauchi: Nikolsky, 1915

Eremias strauchi: Engelmann *et al.*, 1993

Exterior characteristics: Dorsum sandy brown, yellow gray, olive gray, or brownish gray; vertebral region uniform, without spots in adults; 2 prominent black dorsolateral stripes on each side of back contains up to 4 complete or partial rows of light spots; dorsolateral dark stripe frequently breaking up in places leaving dark margined light ocelli; spots and ocelli continue onto neck and onto anterior part of tail; lower row of spots or ocelli bright blue or yellow green; ventral surface of tail yellow in juveniles. Lower nasal resting on 2 or 3 supralabials; subocular bordering mouth; lateral scales of fourth not forming distinct fringe; series of femoral pores separated by space not greater than one-fourth length of each; fourth toe with single row of subdigital scales, complete row of somewhat smaller ventrolateral scales, and a few scattered, much smaller dorsolateral scales not forming complete row (total of 3 scales around penultimate phalange of fourth toe); 19 to 33 gulars; 48 to 68 dorsals; 20 to 35 scales in ninth or tenth caudal annulus. Snout-vent length 68 mm, tail 122 mm.

Global distribution: Iran, Armenia, Turkey, Azerbaijan and Turkmenistan.

Reproduction: It is oviparous.

Behavior: They are diurnal and when threatened, they escape into rock cracks.

ارمیاس آسیای مرکزی

Eremias velox (Pallas, 1771)

Central Asian Race-runner

نام‌های علمی مترادف:

Lacerta velox Pallas, 1771*Eremias velox*: Wiegmann, 1834

ویژگی‌های ظاهری: سطح پشتی به رنگ خاکستری، خاکستری متمایل به قهوه‌ای و یا قهوه‌ای تیره است و در بالغین ردیف‌های طولی نامنظمی از خال‌های تیره و گاه خال‌های سفید رنگ با حاشیه تیره بر روی پشت دیده می‌شود. خال‌های روشنی بر روی پهلوها دیده می‌شود که نتیجه تجزیه شدن خطوط تیره رنگ پهلویی افراد نابالغ است. همچنین گاه بر روی پهلوها خال‌هایی به رنگ آبی روشن دیده می‌شود. سطح شکمی سفید رنگ است. سطح زیرین گلو و دست و پاها به ویژه در نرها گاه به رنگ زرد کم‌رنگ دیده می‌شود. در افراد نابالغ ۳ نوار تیره رنگ که بر روی آنها نقاط روشنی وجود دارد، بر روی سطح پشتی دیده می‌شود. نوار تیره رنگ میانی، در ناحیه گردن دو شاخه می‌گردد. سطح زیرین دم و گاه ناحیه پشتی پاهای عقب، در نابالغین به رنگ قرمز است. افراد بالغ دارای خطوط پشتی جانبی منقطع و به همراه خال‌های خالی دارای لکه‌های سفید رنگ هستند. به غیر از دارا بودن ۲۳ تا ۲۵ پولک گلوئی، ۴۶ تا ۵۶ پولک پشتی و ۲۳ تا ۳۵ پولک در حلقه نهم یا دهم دم، تمام ویژگی‌های مربوط به پولک‌ها همانند ارمیاس اشتروخ است. طول پوزه تا مخرج ۷۷ و طول دم ۱۴۴ میلی‌متر است.

پراکنش جهانی: ایران، قزاقستان، ترکمنستان، تاجیکستان، ازبکستان، قرقیزستان، افغانستان، پاکستان، چین، روسیه، آذربایجان و گرجستان.

زادآوری: این گونه تخم‌گذار است و ۴ تا ۱۲ تخم می‌گذارد.

عادات و رفتار: این لاسرتا روز فعال است. در طول ساعات گرم روز، فعالیت خود را کاهش می‌دهد. عموماً در کنار بوته‌های بزرگ به سر می‌برد و کمتر خطر دور شدن از بوته را می‌پذیرد.

Exterior characteristics: Gray, brownish, or dark brown on dorsum; adults with irregular longitudinal rows of dark spots and sometimes dark margined white ocelli; flanks with bright blue ocelli resulting from break-up of dark dorsolateral line present in juveniles; venter white, lower surfaces of throat, shoulders, and groin sometimes yellowish, at least in males; young with 3 dark stripes on dorsum between dorsolateral stripes which contain light spots; vertebral stripe dark, bifurcating on nape; ventral surface of tail and sometimes backs of thighs carmine red in juveniles. Adults with dark interrupted dorsolateral black stripe forming ocelli with white spots. All characters are same as *E. strauchi* except having 23 to 25 gulars, 46 to 56 dorsals and 23 to 35 scales in ninth or tenth caudal annulus. Snout-vent length to 77 mm, tail to 144 mm.

Global distribution: Iran, China, Kazakhstan, Georgia, Turkmenistan, Tajikistan, Uzbekistan, Kyrgyzstan, Afghanistan, Pakistan, Russia and Azerbaijan.

Reproduction: It lays 4 to 12 eggs.

Behavior: They are diurnal and reduce their activities during hot hours of the day. They stay near the large bushes and do not go far away from that.

لاسرتای ایرانی

Iranolacerta brandtii

(De Filippi, 1863)

Brandt's Persian Lizard

نام‌های علمی مترادف:

Lacerta brandtii De Filippi 1863*Lacerta brandtii*: Anderson, 1999*Iranolacerta brandtii*: Arnold et al., 2007

Exterior characteristics: Pale brown or olive gray above, with small black spots tending to form reticulation; males with whitish-yellow throat and abdomen, outer abdominal scales greenish with small black and bright blue dots; in females, dorsolateral stripe white, breaking up into spots posteriorly, throat and abdomen light bluish, head greenish during breeding, anal region, thighs, and lower base of tail orange; young gray above with 2 series of black markings along back; Transverse series of ventral plates with rectilinear or nearly rectilinear posterior margins, in 8 longitudinal rows; dorsal scales smooth and granular; 2 superposed postnasals; pterygoid teeth present. Snout-vent length 75 mm, tail 138 mm.

Global distribution: Iran and Azerbaijan.

Reproduction: It is oviparous.

Behavior: It is diurnal. It takes refuge under bushes and stones.

ویژگی‌های ظاهری: سطح پشتی بدن به رنگ قهوه‌ای کم‌رنگ و به همراه نقاط مشکی رنگ کوچکی است که با اتصال به هم طرح شبکه‌ای نامنظمی را ایجاد می‌کنند. سطح شکمی و گلو در نرها زرد کم‌رنگ است که در کناره‌های بدن به سبز متمایل شده و نقاط کوچک مشکی و آبی تیره در این قسمت قابل مشاهده است. در ماده‌ها نوار سفید رنگی در پهلوها دیده می‌شود که در امتداد به سمت انتهای بدن، به خال‌های روشن شکسته می‌شود. در طول فصل تولید مثلی، گلو و شکم به رنگ آبی روشن، سر به رنگ سبز و ناحیه مخرجی، سطح شکمی دم و کشاله‌های ران به رنگ نارنجی در می‌آید. سطح پشتی در نابالغ‌ها خاکستری رنگ و به همراه دو ردیف طولی از نقاط مشکی رنگ است. پولک‌های سطح شکمی در ۸ ردیف طولی کم و بیش مستقیم آرایش یافته‌اند. پولک‌های سطح پشتی صاف و دانه‌ای هستند. دو عدد پولک پشت بینی دارد. دندان‌های کامی دیده می‌شوند. طول پوزه تا مخرج ۷۵ و طول دم ۱۳۸ میلی‌متر است.

پراکنش جهانی: ایران و آذربایجان.

زادآوری: این مارمولک تخم‌گذار است.

عادات و رفتار: این گونه روز فعال است. زیر تکه سنگ‌های بزرگ و لای بوته‌ها مخفی شده مخفی می‌شود.

لاسرتهای زاگرسی

Iranolacerta zagrosica (Rastegar-pouyani & Nilson, 1998) Zagrosian Lacerta

نام‌های علمی مترادف:

Lacerta zagrosica

Rastegar-pouyani & Nilson, 1998

Lacerta zagrosica: Anderson, 1999

Iranolacerta zagrosica: Arnold *et al.*, 2007

Exterior characteristics: Dorsal surface of head olive brown green with irregular dark spots and dots, ground color of dorsum green, with numerous dark spots on sides having tendency to form a reticulation, encompassing light green spaces; dorsal surface of tail also light green with irregular dark spots scattered throughout; the venter of the female is more or less whitish blue and in male is dark blue, mixed with black spots and dots; these black markings most numerous on the ventrolateral and gular regions; postanal region, is yellowish cream; 10 longitudinal rows of ventral plates; 58 to 61 smooth, granular scales across dorsum; single postnasal; 7 pairs of submaxillary scales; obtusely keeled subdigital lamellae. Snout-vent length 68 mm; tail 114 mm.

Global distribution: Iran.

Reproduction: It is oviparous.

Behavior: It is diurnal. It forages and basks on rocks and takes refuge under large rocks.

ویژگی‌های ظاهری: سر به رنگ سبز زیتونی متمایل به قهوه‌ای و به همراه نقاط و لکه‌های نامنظم تیره رنگ است. سطح پشتی بدن سبز رنگ و به همراه نقاط تیره زیادی است که در پهلوها به صورت طرح شبکه‌ای در زمینه‌ای به رنگ سبز روشن دیده می‌شوند. سطح پشتی دم به رنگ سبز روشن و به همراه نقاط تیره است. سطح شکمی در ماده‌ها به رنگ آبی کم‌رنگ و در نرها آبی تیره و به همراه نقاط تیره رنگ است. این نقوش در زیر گلو و ناحیه شکمی پهلویی مشخص تر است. رنگ سطح زیرین دم در ناحیه مخرجی کرم متمایل به زرد است. پولک‌های سطح شکمی در ۱۰ ردیف طولی آرایش یافته‌اند. سطح پشتی توسط پولک‌های دانه‌ای و صاف پوشیده شده است و در پهن ترین قسمت بدن ۵۸ تا ۶۱ پولک قابل شمارش است. تنها یک پولک عقب بینی دارد. پولک‌های زیر انگشتان تیغه دارند. ۷ جفت پولک در فک پایین قابل شمارش است. طول پوزه تا مخرج ۶۸ و طول دم ۱۱۴ میلی‌متر است.

پراکنش جهانی: ایران.

زادآوری: این مارمولک تخم‌گذار است.

عادات و رفتار: این گونه روز فعال است. روی تخته سنگ‌ها به فعالیت می‌پردازد و زیر آنها مخفی می‌شود.

سوسمار سبز، سوسمار سه خط
Lacerta media Lantz & Cyrén, 1920
 Giant Green Lizard, Three-lined Lizard

نام‌های علمی مترادف:

Lacerta media media Lantz & Cyrén, 1920

Lacerta viridis Khalaf, 1961

Lacerta media: Fu & Murphy 1997

Exterior characteristics: Young dark olive brown, with 5 light lines on dorsum, anterior half of lateral streak broken up into spots; adults without pattern of light lines; dorsum predominantly green to olive brown, Uniform or speckled, mottled, or flecked with black. All adults with blue on sides of neck. Venter greenish white to greenish yellow. Three year old and older males with blue flecks or bands on flanks. Ventral plates trapezoidal with notches between plates, in 6 longitudinal rows; enlarged marginals lacking or few in number, collar strongly serrated; usually 2 superposed postnasals; one or two preoculars; usually 20 to 26 temporal scales; fifth submaxillary small; 12 to 16 femoral pores, row of pores not reaching knee. Snout-vent 116 mm, tail 263mm.

Global distribution: Georgia, Armenia, Azerbaijan, Iran, Turkey, Palestine, Jordan, Syria, Lebanon and Russia.

Reproduction: It is oviparous.

Behavior: It is diurnal and more active in summer and warm days.

ویژگی‌های ظاهری: پنج نوار روشن بر روی سطح پشتی بدن افراد نابالغ دیده می‌شود که نیمه ابتدایی دو خط کناری به قطعات کوچک تر نقطه مانند شکسته شده‌اند. این خطوط روشن در افراد بالغ وجود ندارد. رنگ سطح پشتی سبز روشن تا زیتونی متمایل به قهوه‌ای یک‌دست و یا همراه با نقاط، لکه‌ها و یا رگه‌های مشکی رنگ است. دو طرف گردن در بالغین آبی رنگ و سطح شکمی سبز کم‌رنگ تا سبز متمایل به زرد است. نوارها و یا رگه‌های آبی رنگی در سطح پهلویی نرهای سه ساله و یا مسن تر دیده می‌شود. سطح شکمی توسط ۶ ردیف طولی از پولک‌های دوزنقه شکل پوشیده شده است. پولک‌های حاشیه‌ای دیده نمی‌شوند و یا تعدادشان کم است. پولک‌های بقیه‌ای دندان‌دارند. معمولاً دو پولک عقب بینی و یک یا دو پولک پیش چشمی دارد. ۲۰ تا ۲۶ پولک گیجگاهی قابل شمارش است. پنجمین پولک زیر فکی کوچک است. در هر سمت، ۱۲ تا ۱۶ حفره رانی دارد که تازانو ادامه نمی‌یابد. طول پوزه تا مخرج ۱۱۶ و طول دم ۲۶۳ میلی‌متر است.

پراکنش جهانی: ایران، گرجستان، ارمنستان، آذربایجان، ترکیه، فلسطین، اردن، سوریه، لبنان و روسیه.

زادآوری: این مارمولک تخم‌گذار است.

عادات و رفتار: این گونه روز فعال است و در ماه‌های گرم تابستان و روزهای آفتابی فعالیت بیشتری دارد.

لاسرتای سبز خزری

Lacerta strigata Eichwald, 1831 Caspian Green Lizard

نام‌های علمی مترادف:

Lacerta viridis var. *strigata*: Boulenger, 1887

Lacerta strigata strigata: Wettstein, 1951

ویژگی‌های ظاهری: سطح پشتی افراد نابالغ سبز زیتونی روشن متمایل به قهوه‌ای است که تقریباً همیشه ۵ خط روشن بر روی آن دیده می‌شود. این خطوط در افراد بالغ دیده نمی‌شود و رنگ سطح پشتی سبز (با طیف‌های مختلف) یک‌دست و یا با خال‌های مشکی است، پاهای عقبی و دم (به خصوص ناحیه خاجی) قهوه‌ای روشن تا قهوه‌ای متمایل به خاکستری به همراه لکه‌ها و نقاط مشکی رنگی است و بقایای ۳ خط روشن پشتی هنوز بر روی آن دیده می‌شود. زیر گلو، دو طرف سر و چانه در نرهای مسن برخی از جمعیت‌ها آبی رنگ است. سطح شکم توسط ۶ (به ندرت ۸) ردیف از پولک‌های دوزنقه شکل پوشیده شده است. پولک‌های یقه ای دنداندارند. معمولاً ۲ پولک پشت بینی دارد. ۲۵ تا ۲۹ پولک در زیر انگشت چهارم دیده می‌شود. ۳۷ تا ۴۹ پولک دور بدن را احاطه کرده است. در هر سمت ۱۷ تا ۲۱ حفره رانی دارد که تا زانوها ادامه می‌یابند. طول پوزه تا مخرج ۱۰۲ و طول دم ۲۰۲ میلی‌متر است.

پراکنش جهانی: ایران، روسیه، گرجستان، ارمنستان، آذربایجان، ترکمنستان و ترکیه.

زادآوری: این مارمولک تخم‌گذار است و ۶ تا ۱۱ تخم در تابستان می‌گذارد. اکثر ماده‌ها در سال دو بار تخم‌گذاری می‌کنند.

عادات و رفتار: این گونه روز فعال است و بیشتر در وسط روز به فعالیت می‌پردازد. معمولاً در لابه‌لای بوته‌ها، نیزارها و چمن‌زارها فعالیت می‌کند. در هنگام احساس خطر سریع دویده و لای علف‌ها مخفی می‌شود.

Exterior characteristics: Young light olive brown, almost always with 5 light lines; adults without light lines; dorsum green (in various shades), uniform, or speckled with black dots; hind limbs and tail (often sacral region as well) light to gray brown; remnants of three dorsal lines still in evidence, dorsum finely sprinkled to coarsely flecked with black; old males in some populations have blue coloration on chin, throat, and sides of neck, varying in extent and intensity. Transverse series of ventral plates with notches between plates, in 6 (rarely 8) longitudinal series; collar strongly serrated; usually 2 superposed postnasals; 25 to 29 subdigital lamellae under fourth toe; 37 to 49 dorsals at midbody; tympanic shield present; 17 to 21 femoral pores, row of pores complete up to knee; rarely over 20 temporal scales; fifth submaxillary well developed. Snout-vent 102 mm, tail 202 mm.

Global distribution: Iran, Russia, Georgia, Armenia, Azerbaijan, Turkmenistan and Turkey.

Reproduction: It is oviparous and lays 6 to 11 eggs. Females usually lay eggs 2 times per year.

Behavior: It is diurnal and more active at mid days. It is usually active among bushes, grasses. When threatened, they run rapidly and crash into vegetation.

مسالینای بیابانی پوزه کوتاه بلانفورد *Mesalina brevirostris* Blanford, 1874 Blanford's Short-nosed Desert Lizard

نام‌های علمی مترادف:

Mesalina brevirostris Blanford, 1874

Eremias brevirostris: Boulenger, 1887

Mesalina brevirostris: Anderson, 1999

Exterior characteristics: Gray or grayish brown above, usually with numerous large whitish ocelli edged with black arranged in more or less regular longitudinal rows; sometimes small dark brown or rusty spots; on back and larger ones on sides; on tail pattern gradually changes to alternating light and dark half-rings; three nasals, lower in contact with rostral and first supralabial; ventral plates in 12 (rarely 10) straight longitudinal series; occipital absent or minute, not in contact with interparietal; collar curved or angular; head not strongly depressed, 1.2 to 1.35 as long as broad; 30 to 50 scales across middle of back; 16 to 28 lamellae under fourth toe. Snout-vent length 56 mm; tail 102 mm.

Global distribution: Saudi Arabia, Pakistan, Iran, Syria, Turkey, Jordan, Iraq, Kuwait, United Arab Emirates and Lebanon.

Reproduction: It is oviparous.

Behavior: It is diurnal.

ویژگی‌های ظاهری: سطح پشتی خاکستری یا قهوه‌ای متمایل به خاکستری به همراه نقاط زیاد سفید رنگ با حاشیه مشکی است که کم و بیش در خطوط طولی منظمی قرار گرفته‌اند. گاهی اوقات نقاط کوچک قهوه‌ای رنگی نیز بر روی پشت و لکه‌های بزرگ تری در پهلوها دیده می‌شود. در قسمت دم طرح بدن به صورت تدریجی به نیم دایره‌های روشن و تیره تغییر می‌یابد. سه پولک، سوراخ بینی را احاطه کرده‌اند که پولک پایینی به پولک رستال و نخستین پولک لب بالا متصل است. پولک‌های شکمی در ۱۲ (به ندرت ۱۰) ردیف طولی مستقیم آرایش یافته‌اند. فاقد پولک پس سری است و یا پولک پس سری بسیار کوچکی دارد که در تماس با پولک بین آهیانه‌ای نیست. ناحیه بقیه‌ای منحنی و یا V شکل است. طول سر تقریباً ۱/۲ تا ۱/۳۵ برابر عرض آن است. ۳۰ تا ۵۰ پولک در قسمت میانی بدن و ۱۶ تا ۲۸ پولک در زیر انگشت چهارم پا دارد. طول پوزه تا مخرج ۵۶ و طول دم ۱۰۲ میلی‌متر است.

پراکنش جهانی: ایران، عربستان، پاکستان، سوریه، ترکیه، اردن، عراق، کویت، امارات متحده عربی و لبنان.

زادآوری: این مارمولک تخم‌گذار است.

عادات و رفتار: این گونه روز فعال است.

مسالینای دم دراز ایرانی

Mesalina watsonana

(Stoliczka, 1872)

Persian Long-tailed Lizard

نام‌های علمی مترادف:

Eremias (Mesalina) watsonana Stoliczka, 1872*Mesalina watsonana*: Murray, 1884*Mesalina watsonana*: Bischoff, 1995

Exterior characteristics: Grayish brown or olivaceous above; dorsum with longitudinal series of small white spots, accompanied or edged by black spots, small white spots edged with black on flanks; often light dorsolateral stripe running to eye; limbs marbled with black and white; black streak on posterior aspect of thigh; three nasals, lower in contact with rostral and first supralabial; ventral plates in 10 (rarely 8) straight longitudinal series; small occipital present; collar complete or nearly so, its scales distinctly enlarged. Snout-vent length 56 mm; tail 114 mm.

Global distribution: Iran, Turkmenistan, Afghanistan, Pakistan and India.

Reproduction: It is oviparous.

Behavior: Its diurnal and in threatened situation may dig the ground.

ویژگی‌های ظاهری: سطح پشتی سبز زیتونی و یا متمایل به قهوه‌ای مایل به خاکستری است. نقاط سفید رنگ کوچکی بر روی سطح پشتی و پهلوها دیده می‌شوند که گاه حاشیه مشکی داشته و یا نقاط مشکی رنگی در میان آنها به چشم می‌خورند. معمولاً خط روشنی از گوشه چشم در کنار بدن کشیده شده است. نقوش سیاه و سفیدی بر روی دست و پاها دیده می‌شوند. رگه‌های مشکی رنگی بر روی قسمت عقبی ران‌ها به چشم می‌خورد. سه پولک، سوراخ بینی را احاطه کرده اند که پولک پایینی به پولک رسترال و نخستین پولک لب بالا متصل است. پولک‌های شکمی در ۱۰ (به ندرت ۸) ردیف طولی مستقیم آرایش یافته اند. پولک پس سری کوچکی دارد. ناحیه یقه ای توسط پولک‌های بلندی به وجود آمده و به طور کامل یا تقریباً کامل دیده می‌شود. طول پوزه تا مخرج ۵۶ و طول دم ۱۱۴ میلی‌متر است.

پراکنش جهانی: ایران، ترکمنستان، افغانستان، پاکستان و هند.

زادآوری: این مارمولک تخم‌گذار است.

عادات و رفتار: این گونه روز فعال است و در صورت احساس خطر ممکن است در زیر خاک فرو رود.

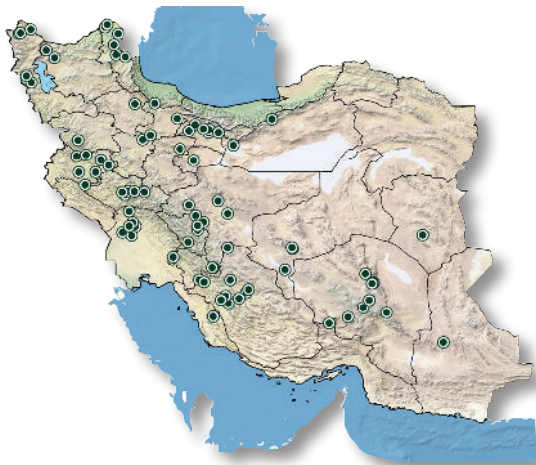

سوسمار مار چشم

Ophisops elegans Ménétriés, 1832

Snake-eyed Lizard

نام‌های علمی مترادف:

Ophisops elegans Ménétriés, 1832*Ophisops blanfordi* Schmidt, 1939*Ophisops elegans*: Anderson, 1999

Exterior characteristics: Olive greenish or brownish above, with 2 light dorsolateral stripes, upper running from supraciliary margin to tail; lower running from below eye through ear, along flank to hind limb; upper margin of dorsolateral stripe spotted with black; light stripes occasionally absent in adults; a series of small vertebral spots occasionally present; venter greenish white; Hatchlings with contrasting chocolate brown and bright yellow stripes. Lower eyelid fused with upper, with large transparent disc; ventral plates smooth; collar weakly defined, or absent in middle; subdigital lamellae keeled; dorsal scales rhombic, imbricate, strongly keeled; femoral pores present. Snout-vent length 62 mm, tail 104 mm.

Global distribution: Iran, Georgia, Armenia, Azerbaijan, Bulgaria, Greece, Cyprus, Turkey, Algeria, Libya, Egypt, Syria, Lebanon, Palestine, Jordan, Iraq, Pakistan and India.

Reproduction: It lays 3 to 6 eggs.

Behavior: They are diurnal and hide under the bushes, holes or rock cracks and sometimes burrow into loose soil.

ویژگی‌های ظاهری: سطح پشتی زیتونی یا قهوه‌ای با دو نوار پهلویی روشن در هر سمت است که نوار بالایی از بالای چشم شروع شده و تا دم امتداد می‌یابد. نوار پایینی از زیر چشم شروع شده و پس از عبور از گوش بر روی پهلو تا پای عقب ادامه می‌یابد. نقاط مشکی رنگی بر روی نوار پهلویی دیده می‌شوند. نوارهای روشن عموماً در بالغین دیده نمی‌شوند. نقاط تیره رنگی بر روی سطح پشتی وجود دارد. سطح شکمی سفید متمایل به سبز است. سطح پشتی افراد تازه از تخم در آمده به رنگ شکلاتی یک‌دست به همراه نوارهای زرد روشن است. فاقد پلک متحرک است. پولک‌های سطح شکمی صافند. ناحیه یقه‌ای به سختی قابل تشخیص است و یا در قسمت میانی اصلاً وجود ندارد. پولک‌های زیر انگشتان تیغه دارند. پولک‌های سطح پشتی دارای همپوشانی بوده و تیغه‌های مشخصی دارند. حفره‌های رانی قابل مشاهده اند. طول پوزه تا مخرج ۶۲ و طول دم ۱۰۴ میلی‌متر است.

پراکنش جهانی: ایران، گرجستان، ارمنستان، آذربایجان، بلغارستان، یونان، قبرس، ترکیه، الجزایر، لیبی، مصر، سوریه، لبنان، فلسطین، اردن، عراق، پاکستان و هند.

زادآوری: این گونه تخم‌گذار است و ۳ تا ۶ تخم می‌گذارد.

عادات و رفتار: روز فعال است. در مواقع خطر در زیر بوته‌ها، سوراخ‌ها و یا شکاف سنگ‌ها پناه گرفته و گاه در خاک‌های نرم، زمین را حفر می‌کند.

لاسر تای کردستان

Timon kurdistanica (Suchow, 1936)

Kurdistan Lizard

نام‌های علمی مترادف:

Lacerta princeps kurdistanica Suchow, 1936*Timon princeps kurdistanicus*: Trapp, 2006*Timon kurdistanicus*: Ahmadzadeh et al., 2012

Exterior characteristics: Dorsum light yellow to olive brown, often olive gray; dark brown flecks on top of head; flanks with longitudinal rows of whitish spots edged with dark brown, largest and most sharply delineated anteriorly, smaller and irregular caudad and ventrad; venter white to light grayish-yellow. Juveniles appear uniform at first glance due to indistinct pattern. Old adult females show wash of bluish gray on part of head which is black in males. Outer row of ventrals (marginals) keeled, as are all flank scales; neck scales keeled; lower edge of subocular half or greater than half maximum length of shield; 17 to 19 gulars; 16 to 21 femoral pores on each side. Snout-vent 148 mm; tail 303 mm.

Global distribution: Iran, Turkey, Syria and Iraq.

Reproduction: It is oviparous.

Behavior: It is diurnal. In early hours of the morning occupies the canopies of oak trees and at noon or until evening it becomes active beneath oak trees or on land.

ویژگی‌های ظاهری: سطح پشتی بدن به رنگ زرد روشن تا قهوه‌ای متمایل به زیتونی یا خاکستری متمایل به زیتونی است. رگه‌های قهوه‌ای تیره‌ای بر روی سر وجود دارد. ردیف‌های طولی خال‌های سفید رنگ با حاشیه قهوه‌ای تیره بر روی پهلوها دیده می‌شود که بزرگ‌ترین آنها در قسمت میانی قرار دارد و به سمت سر و دم، از اندازه آن‌ها کاسته می‌شود. سطح شکمی سفید تا خاکستری روشن متمایل به زرد است. افراد نابالغ به دلیل نقوش نامشخصی که دارند معمولاً یک‌دست به نظر می‌آیند. در ماده‌های مسن بخشی از سر به رنگ خاکستری متمایل به آبی کم‌رنگ دیده می‌شود. این ناحیه در نرها مشکی رنگ است. پولک‌های حاشیه‌ای سطح شکمی، ناحیه پهلوها و گردن تیغه دارند. طول لبه پایینی پولک زیر چشمی دست کم به اندازه نصف طول کل این پولک است. ۱۷ تا ۱۹ پولک گلوبی قابل شمارش است. در هر سمت بدن ۱۶ تا ۲۱ حفره رانی دارد. طول پوزه تا مخرج ۱۴۸ و طول دم ۳۰۳ میلی‌متر است.

پراکنش جهانی: ایران، ترکیه، سوریه و عراق.

زادآوری: این مارمولک تخم‌گذار است.

عادات و رفتار: این گونه روز فعال است. در ساعات اولیه صبح بر روی تاج درختان بلوط است و از هنگام ظهر تا عصر بر روی سطح زمین و در زیر درختان به فعالیت می‌پردازد.

ویژگی‌های ظاهری: رنگ سطح پشتی در نرها بزرگ‌تر است با جلای سبز کم‌رنگ و ناحیه بالایی سر خاکستری متمایل به زیتونی است. این رنگ در قسمت گیجگاهی و فوق گیجگاهی با رنگ آبی مربوط به فک بالا و پایین در هم می‌آمیزد. گلو و ناحیه یقه‌ای زرد کم‌رنگ و سطح شکمی سفید رنگ است. خال‌های آبی رنگ با حاشیه مشکی در ناحیه شانیه‌ای دیده می‌شود که به سمت پاها کوچک شده و گاه به صورت نقاط مشکی در می‌آیند. این خال‌ها بر روی پاهای عقب نیز ادامه می‌یابند اما هرگز به دم نمی‌رسند. رنگ بدن در ماده‌ها همانند نرهاست با این تفاوت که رنگ آبی در ناحیه سر دیده نمی‌شود و اندکی تیره‌ترند و خال‌های جانبی کمتری دارند. گاه سطح زیرین دم در ماده‌ها قرمز رنگ است. پولک‌های حاشیه‌ای سطح شکمی و ناحیه گردن صافند. ۱ تا ۳ ردیف میانی پولک‌های پهلوها صاف و یا اندکی تیغه دارند. طول لبه پایینی پولک زیر چشمی کمتر از نصف طول کل آن است. ۲۰ تا ۲۲ پولک گلویی قابل شمارش است. در هر سمت بدن ۱۳ تا ۱۷ حفره رانی دارد. طول پوزه تا مخرج ۱۴۵ و طول دم ۲۸۹ میلی‌متر است.

پراکنش جهانی: ایران.

زادآوری: این مارمولک تخم‌گذار است.

عادات و رفتار: این گونه رفتاری همانند لاسرتای کردستان دارد.

سوسمار زاگرس

Timon princeps (Blanford, 1874)

Zagrosian Lizard

نام‌های علمی مترادف:

Lacerta princeps Blanford, 1874

Lacerta princeps princeps: Anderson, 1999

Timon princeps: Bischoff, 2005

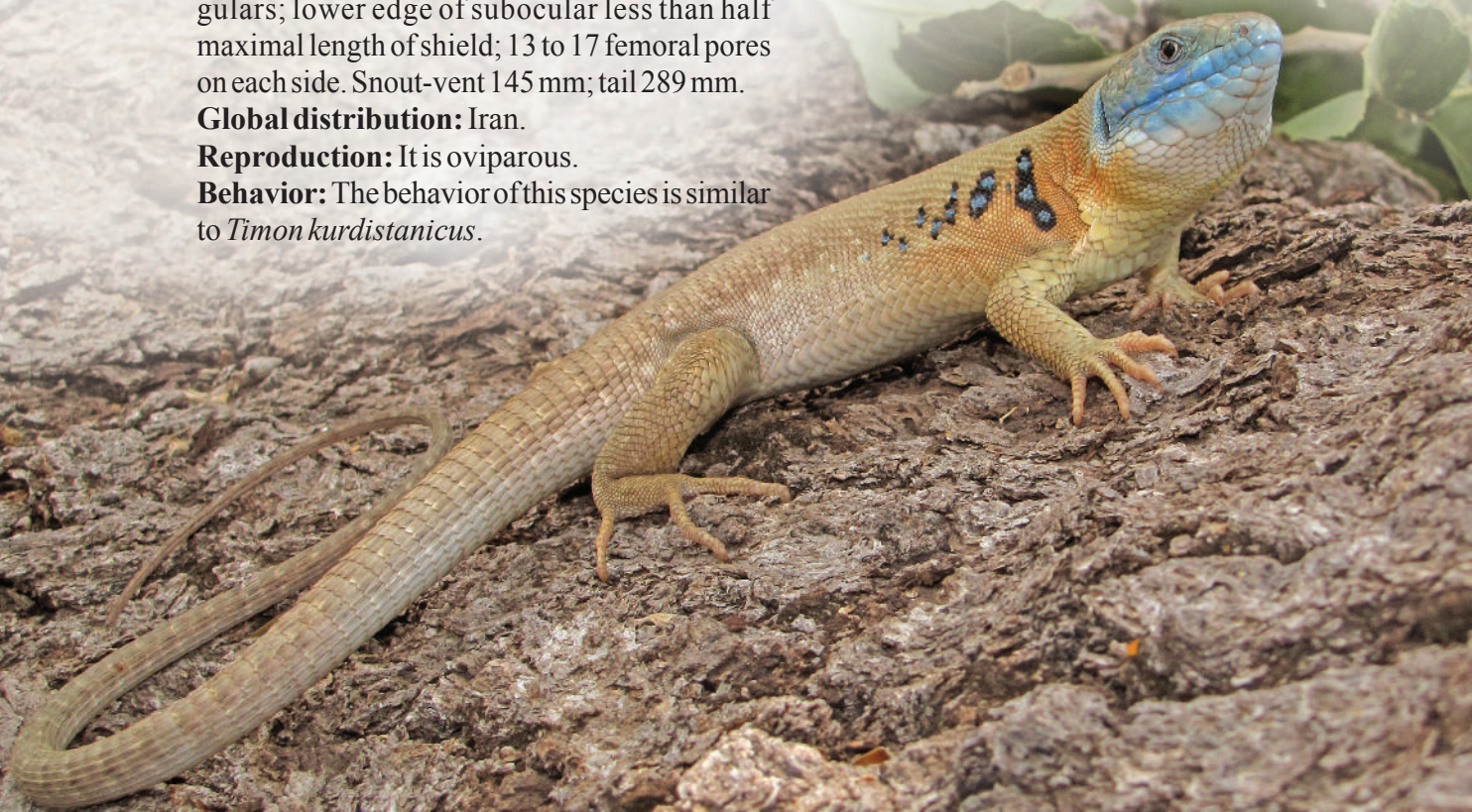

Exterior characteristics: Adult males dorsum uniform beige with pale greenish cast, top of head olive gray; olive gray zone extends over supra-temporals and temporals, coalescing with light gray blue, which covers maxillary and mandibular region; throat and collar light straw yellow; venter white; axillary region and sides of thorax with prominent black-ringed, intense blue ocelli, posteriorly small ocelli or black spots on flanks in longitudinal row extending to insertion of hind limb, but not onto base of tail. Adult females like males, but without blue color on head; ground color somewhat darker; fewer ocelli on flanks; the ventral surface of the tail in the female sometimes red. Outer row of ventrals (marginals) not keeled, adjacent 1 to 3 rows of flank scales smooth or weakly keeled; neck scales smooth; 20 to 22 gulars; lower edge of subocular less than half maximal length of shield; 13 to 17 femoral pores on each side. Snout-vent 145 mm; tail 289 mm.

Global distribution: Iran.

Reproduction: It is oviparous.

Behavior: The behavior of this species is similar to *Timon kurdistanicus*.

اسکینک مار چشم دو خط

Ablepharus bivittatus (Menetries, 1832)

Twin-striped Skink

نام‌های علمی مترادف:

Scincus bivittatus Menetries, 1832

Ablepharus Menestriesii: Duméril & Bibron, 1839

Ablepharus bivittatus: Greer, 1974

Exterior characteristics: Body and tail bronze-olive above, with darker spots with light central shaft, or each scale of back with two to three short dark marks; dark stripe, edged above and below with white, along entire body, through eye, from nostril; venter greenish white. Eyelids immovable; four longitudinal rows of scales on dorsum; 22 to 25 scales around midbody; three supraoculars, two in contact with frontal; prefrontals large, usually forming median suture and separating frontal from frontonasal; two frontoparietals; four upper labials in front of subocular. Snout-vent length 60 mm, tail 88 mm.

Global distribution: Armenia, Azerbaijan, Turkmenistan, Iran, Turkey and Afghanistan.

Reproduction: It lays 4 to 5 eggs.

Behavior: It is a diurnal and a secretive animal.

ویژگی‌های ظاهری: سطح پشتی بدن و دم قهوه‌ای دارچینی به همراه نقاط تیره رنگی است که در مرکز هر نقطه خط کوچک روشنی دیده می‌شود. گاه بر روی هر پولک سطح پشتی دو یا سه لکه کوچک دیده می‌شود. یک جفت نوار تیره رنگ با حاشیه سفید از پشت سوراخ بینی شروع شده و پس از عبور از چشم و پهلوها تا انتهای بدن ادامه می‌یابد. سطح شکمی سفید متمایل به سبز است. فاقد پلک متحرک است. سطح پشتی توسط چهار ردیف طولی پولک پوشیده شده است. ۲۲ تا ۲۵ پولک دور بدن را احاطه کرده است. ۳ پولک بالای چشمی دارد که دو تا از آنها به پولک پیشانی متصلند. پولک‌های بزرگ جلوی پیشانی در تماس با هم بوده و از اتصال پولک پیشانی و بینی-پیشانی جلوگیری می‌کنند. دو پولک پیشانی-آهیانه‌ای دارد. چهار پولک لب بالا در جلوی پولک زیر چشمی قرار گرفته‌اند. طول پوزه تا مخرج ۶۰ و طول دم ۸۸ میلی‌متر است.

پراکنش جهانی: ایران، ارمنستان، آذربایجان، ترکمنستان، ترکیه و افغانستان.

زادآوری: این مارمولک تخم‌گذار است و بین ۴ تا ۵ تخم می‌گذارد.

عادات و رفتار: این گونه روز فعال و مخفی‌زی است.

ویژگی‌های ظاهری: سطح پشتی بدن به رنگ زیتونی یا قهوه‌ای با جلای فلزی است. دارای نوار جانبی به رنگ قهوه‌ای تیره و با حاشیه بالایی سفید است. خطوط طولی تیره نامشخصی بر روی پهلوها دیده می‌شود. سطح شکمی دم و پاها در طول فصل تولید مثل به رنگ نارنجی تا قرمز در می‌آید. یک پولک جلو آهیانه منفرد دارد و پولک‌های جلو پیشانی به هم متصل نیستند. فاقد پلک متحرک است. سطح پشتی توسط چهار ردیف طولی پولک پوشیده شده است. معمولاً ۲۰ (به ندرت ۱۸ تا ۲۲) پولک دور بدن را احاطه کرده است. دو پولک بزرگ در بالای چشم دارد. پولک پیشانی - آهیانه‌ای منفرد است. پولک‌های جلوی پیشانی از یکدیگر جدا هستند. چهار پولک لب بالا در جلوی پولک زیر چشمی قرار گرفته‌اند. سوراخ گوش کوچک اما مشخص است. طول پوزه تا مخرج در نرها ۵۰ میلی‌متر و ماده‌ها ۶۰ میلی‌متر است.

پراکنش جهانی: ایران، گرجستان، ترکمنستان، تاجیکستان، ازبکستان، قرقیزستان، آذربایجان، عراق، عمان، افغانستان، پاکستان، اردن، امارات متحده عربی و هند.

زادآوری: این مارمولک تخم‌گذار است و بین ۴ تا ۵ تخم می‌گذارد.

عادات و رفتار: این گونه روز فعال و مخفی‌زی است و در زیر سنگ‌ها، شکاف‌های سطح زمین و زیر برگ‌ها مخفی می‌شود. با چسباندن دست‌ها به بدن با حرکتی مار گونه به داخل این مخفیگاه‌ها فرار می‌کند.

اسکینک مار چشم آسیایی

Ablepharus pannonicus

(Fitzinger, 1823)

Asian Snake-eyed Skink

نام‌های علمی مترادف:

Scincus pannonicus Fitzinger in Lichtenstein, 1823

Ablepharus pannonicus: Fitzinger, 1824

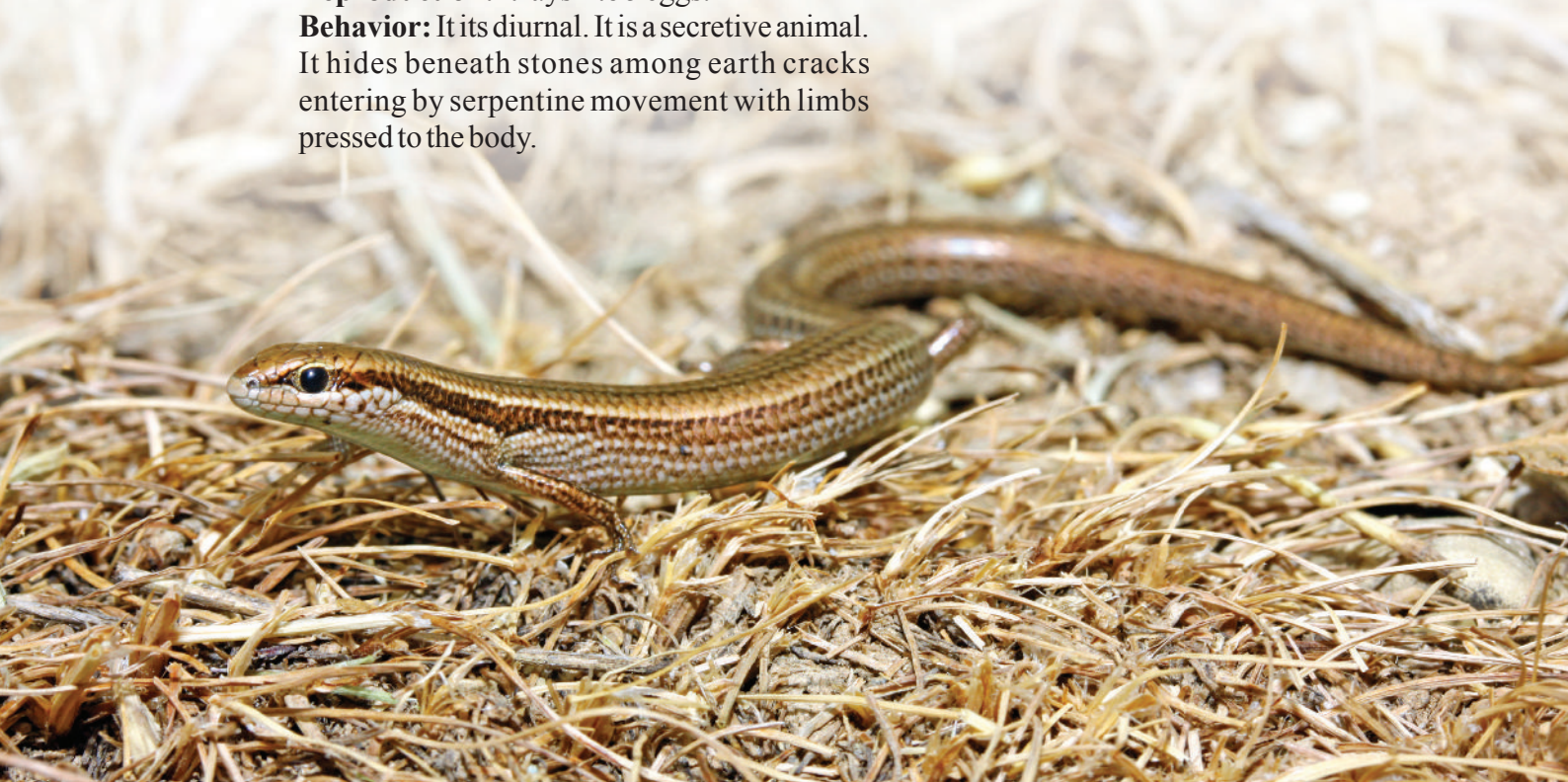

Exterior characteristics: Olive or brownish above, with metallic gloss; dark brown dorsolateral stripe with whitish edge above; flanks with less distinct dark longitudinal lines; ventral surface of tail and hind legs brick-red or orange during breeding. Eyelids immovable; four longitudinal rows of scales on dorsum; scale rows at midbody usually 20, rarely 18 or 22; two upper scales of periorcular circle much enlarged; frontoparietal usually single; prefrontals separated; four anterior supralabials; ear opening small but distinct. Snout-vent length in males 50mm, and in females 60 mm.

Global distribution: Georgia, Turkmenistan, Iran, Tajikistan, Uzbekistan, Kyrgyzstan, Azerbaijan, Afghanistan, Pakistan, Iraq, Oman, Jordan, India and United Arab Emirates.

Reproduction: It lays 4 to 5 eggs.

Behavior: It is diurnal. It is a secretive animal. It hides beneath stones among earth cracks entering by serpentine movement with limbs pressed to the body.

اسکینک خال چشم

***Chalcides ocellatus* (Forsk., 1775)**
Ocellated Skink

نام‌های علمی مترادف:

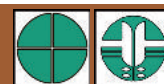
Lacerta ocellata Forskal, 1775*Sincus ocellatus*: Olivier, 1801*Chalcides ocellatus*: Boulenger, 1887

Exterior characteristics: Light brown above, shading to pale yellow or cream on sides and belly; black spots transversely arranged or confluent, forming irregular crossbars, each black spot with a central cream spot or longitudinal bar labials cream, margined with black. Snout conical, end of snout scarcely projecting beyond mouth; ear opening much larger than nostril; limbs pentadactyl; nostril pierced just above suture between rostral and first supralabial; usually fifth labial enters orbit 28 to 32 scales around body. Snout-vent length to 122 mm, tail 84 mm.

Global distribution: Iran, Italy, Malta, Greece, Cyprus, Turkey, Lebanon, Syria, Turkmenistan, Saudi Arabia, Iraq, Oman, Morocco, Mauritania, Algeria, Tunisia, Libya, Jordan, Egypt, Niger, Palestine, Kenya, Somalia, Ethiopia, Eritrea, Sudan, Chad, Yemen, United Arab Emirates and Pakistan.

Reproduction: This lizard is viviparous and gives birth up to 20 neonates.

Behavior: This skink is diurnal and it refuges beneath bushes and rocks.

ویژگی‌های ظاهری: سطح پشتی بدن قهوه‌ای روشن بوده که در پهلوها و شکم به رنگ زرد یا کرم روشن در می‌آید. خال‌های مشکی رنگی بر روی سطح پشتی وجود دارد که به صورت عرضی آرایش یافته و یا با هم ادغام شده و نوارهای عرضی نامنظمی را به وجود می‌آورد. هر یک از این خال‌ها دارای لکه یا خط کرم رنگ یا خط طولی در وسط خود هستند. پوزه تا انتهای دهان مخروطی شکل است. سوراخ بینی به طور مشخصی کوچک‌تر از سوراخ گوش است. دست و پاها دارای ۵ انگشتند. سوراخ بینی در حد واسط بین رسترال و نخستین پولک لب بالا قرار گرفته است. معمولاً پنجمین پولک لب بالا به چشم متصل است. ۲۸ تا ۳۲ پولک اطراف بدن را محاط کرده است. طول پوزه تا مخرج ۱۲۲ و طول دم ۸۴ میلی‌متر است.

پراکنش جهانی: ایران، ایتالیا، مالتا، یونان، قبرس، ترکیه، لبنان، سوریه، ترکمنستان، عربستان، عراق، عمان، مراکش، موریتانی، الجزیره، تونس، لیبی، اردن، مصر، نیجر، فلسطین، کنیا، سومالی، اتیوپی، اریتره، سودان، چاد، یمن، امارات متحده عربی و پاکستان.

زادآوری: این سوسمار زنده‌زا است و تا ۲۰ بچه می‌زاید.

عادات و رفتار: این گونه روز فعال است و معمولاً در پای دیوارها، در زیر بوته‌ها و لای سنگ‌ها دیده می‌شود.

اسکینک اشنايدر

Eumeces schneideri (Daudin, 1802)

Schneider's Skink

نام‌های علمی مترادف:

Scincus schneideri Daudin, 1802*Eumeces schneideri*: Boulenger, 1887

ویژگی‌های ظاهری: سطح پشتی تقریباً ذغالی متمایل به قهوه‌ای یکنواخت یا قهوه‌ای متمایل به خاکستری یا بنفش کم‌رنگ یکنواخت به همراه نقاط طوسی رنگ روی آن پراکنده شده است. یک نوار کرم، نارنجی یا قرمز رنگ از انتهای لب شروع شده، از روی گوش و پهلوها عبور کرده و تا کشاله‌ی ران کشیده شده است. درست در پایین این نوار، نوار دیگری به رنگ خاکستری با حاشیه پایینی روشن‌تر و یا سفید دیده می‌شود. همچنین در بالای آن خط تیره‌ای، مرز مشخصی را بین پولک‌های پشت و نوار مذکور به وجود می‌آورد که در افراد نابالغ مشخص‌تر است. گاه دم در محل اتصال به بدن قرمز رنگ است. در برخی موارد نقاط یا خطوط نارنجی یا قرمز رنگی بر روی سطح پشتی دیده می‌شود. فاقد پولک پشت بینی است. پولک‌های پلک از پولک‌های مژه‌ای جدا هستند. دو پولک عقب چانه‌ای منفرد دارد. دو ردیف پولک قسمت میان پشت بدن از پولک‌های پهلوها بزرگ‌ترند هستند. ۲۶ تا ۲۸ پولک دور بدن را محاط کرده‌اند. دارای ۳ تا ۶ زائیده بر روی گوش خود است. طول پوزه تا منخرن ۱۶۵ و طول دم ۲۰۲ میلی‌متر است.

پراکنش جهانی: ایران، الجزیره، تونس، لیبی، مصر، فلسطین، قبرس، ترکیه، سوریه، لبنان، اردن، عراق، عربستان، روسیه، ترکمنستان، ازبکستان، تاجیکستان، گرجستان، ارمنستان، آذربایجان، افغانستان، پاکستان و هند.

زادآوری: این گونه تخم‌گذار است.

عادات و رفتار: این گونه روز فعال است. معمولاً در زیر سنگ‌ها، درون لانه سایر جانوران، یا در لانه کم عمق خود (۴۰ تا ۱۰۰ سانتی‌متر طول) و یا در زیر خاک در کنار ریشه گیاهان مخفی می‌شود.

Exterior characteristics: Dorsum nearly uniform brownish slate or brownish gray to lavender, some scattered gray flecks; A narrow lateral cream, orange or reddish line from posterior labials through ear along sides to groin, below this line, grayish, becoming lighter below or a white lateral stripe runs from below or behind eye, through ear to thigh; this stripe bordered above by stripe darker than dorsum, most pronounced in juveniles; base of tail reddish or not; dorsum with or without orange or reddish flecks. Postnasal absent; palpebral scales separated from superciliaries; median preanal scales overlap outer, two azygous postmentals; two median rows of dorsal scales broader than those on flanks, ear with 3 to 6 acute lobules; scales in 26 to 28 rows at midbody. Snout-vent length 165 mm, tail 202 mm.

Global distribution: Iran, Iraq, Algeria, Tunisia, Libya, Egypt, Palestine, Cyprus, Turkey, Syria, Lebanon, Jordan, Saudi Arabia, Russia, India, Turkmenistan, Uzbekistan, Tajikistan, Georgia, Armenia, Azerbaijan, Afghanistan and Pakistan.

Reproduction: It is oviparous.

Behavior: It is Diurnal, seeking refuge under stones, in burrows of other animals, or its own shallow burrows 40 to 100 cm long.

